

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jani Vaajala & Lotta Sandell

SOSIAALISTEN KONTAKTIEN
MERKITYS MAAHANMUUTTAJIEN
TYÖLLISYYTEEN

Sosiaaliala- ja terveysala
2018

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Jani Vaajala & Lotta Sandell
Opinnäytetyön nimi	Sosiaalisten kontaktien merkitys maahanmuuttajien työllisyyteen
Vuosi	2018
Kieli	suomi
Sivumäärä	62 + 5 liitettä
Ohjaaja	Heidi Blom

Maahanmuuttajan työttömyys kantaväestöön verrattuna on suurempaa. Syyt työttömyydelle löydetään usein maahanmuuttajan huonosta suomen kielen taidosta ja kouluttamattomuudesta, mutta syitä on myös muita. Yhteiskunnassamme pienemmälle huomiolle ja keskustelulle jäävät maahanmuuttajan sosiaaliset suhteet, jotka ovat myös vaikuttavia tekijöitä integroitumiseen ja työllisyyteen.

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia maahanmuuttajien sosiaalisia suhteita teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta. Tutkimus siis keskittyy sosiaalisten suhteiden merkitykseen maahanmuuttajien työllistymisessä. Pääpaino tutkimuksessa on maahanmuuttajien suhteissa olevissa kysymyksissä. Tutkimus toteutettiin laadullisena työnä, jota varten haastateltiin viittä eri maahanmuuttajaa. Kaikki haastateltavat olivat eteläsudanilaisia työttömiä miehiä, jotka olivat asuneet Suomessa yli 10 vuotta.

Tutkimuskysymykset tässä opinnäytetyössä ovat: Mikä on läheisten merkitys maahanmuuttajien työllistymisen kannalta? Miten heidän työllistymiseen vaikuttavat erilaiset verkostot? Mikä on maahanmuuttajan kokemuksen mukaan viranomaisten ja yksityisten palvelutuottajien merkitys heidän työllistymiseen? Tutkimustulokset analysoitiin käyttäen teorialähtöistä aineistoanalyysia.

Suurimmalta osalta tämän työn teoria nojautuu Ager & Strangin luomaan Kotoutumisen teoreettiseen viitekehykseen. Teoria koostuu viitekehyksen avaamisesta, jossa pääpaino on sen Sosiaaliset kontaktit osa-alueessa. Teoriaosuudessa syvennytään myös maahanmuuton ja työttömyyden eri käsitteisiin, maahanmuuttajan osallisuuden sekä työllisyystilanteeseen niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti Vaasassa.

Keskeisiä havaintoja tutkimuksessa oli, että suhteet kantasuomalaisiin koettiin edistävän merkittävästi työllisyyttä ja kotoutumista kuin myös oma etninen yhteisö, joka koettiin lähes yhtä tärkeäksi. Tulokset näyttivät selkeästi myös, kuinka motivaatio työntekoon oli korkea työttömyydestä huolimatta. Eniten työllisyyttä estäviksi tekijöiksi koettiin rasismi ja työmarkkinatilanne. Tutkimus osoittaa, kuinka yhteiskunnassamme tulisi herättää keskustelua maahanmuuttajien sosiaalisten kontaktien merkityksestä kotoutumisessa.

ABSTRACT

Author Jani Vaajala and Lotta Sandell
Title The Meaning of Social Contacts for Immigrants'
Employment
Year 2018
Language Finnish
Pages 62 + 5 Appendices
Name of Supervisor Heidi Blom

Unemployment among immigrants is more common than among original population. The possible reasons behind an immigrant's unemployment are usually their lack of skills in the Finnish language and a background of no education but there are also other reasons for an immigrant's unemployment. There is very little discussion in our society about the immigrant's social contacts which affect the immigrant's integration and employment.

The purpose of this research is to study the immigrants' integration. The perspective is going to be on the immigrants' social relationships and employment. The primary emphasis of this study is on the immigrants' social relationships. The research was qualitative, and five immigrants were interviewed for the study. All the respondents are unemployed Sudanese men, who have lived in Finland over ten years.

The research questions are: What is the meaning the immigrants' family for their employment? How do different networks influence a client's employment? What are the experiences of the immigrants on their role of public authorities and the private service producers in their employment? These research results were analyzed by using a theory-based content analysis method.

Most of the theoretical frame is based on Ager and Strang's theoretical framework about integration. The theoretical part includes telling more about the framework and the main point of the theory is the social contacts domain. The theoretical part has also focus on the concepts of immigration and unemployment, an immigrant's participation and employment situation nationwide and in Vaasa in particular.

The central observations of the research were that relations with native Finnish people and their own ethnic group played both a significant role in the employment and integration of an immigrant. The results show clearly also how motivation to work was high despite of their unemployment. The factors that hindered the possibilities were racism and the labour market situation. The research shows how there should more discussion about the meaning of the social contacts for integration.

Keywords Social contacts, immigrants, participation, employment

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	4
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	5
	2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	5
	2.2 Tutkimuskysymykset	5
	2.3 Tutkimuksen valinta ja rajaukset	6
3	KOTOAUTUMISEN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS	7
	3.1 Agerin ja Strangin viitekehys ja sen osa-alueet	7
	3.1.1 Perusta osa-alue.....	9
	3.1.2 Mahdollistajat osa-alue	9
	3.1.3 Sosiaaliset kontaktit osa-alue	10
	3.1.4 Keinot ja tulokset osa-alue	12
	3.1.5 Viitekehysten tavoitteet.....	13
4	KÄSITTEET JA MÄÄRITELMÄT.....	14
	4.1 Maahanmuuttoon liittyvät käsitteet.....	14
	4.2 Maahanmuuttajat ja työllisyys	15
	4.2.1 Työttömyys määritelmänä.....	16
	4.2.2 Työttömyys valtakunnallisella tasolla.....	17
	4.2.3 Vaasan työttömyys	19
	4.2.4 Työllisyyttä edistäviä hankkeita.....	19
	4.3 Osallisuus	21
	4.4 Aikaisempia tutkimuksia	24
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	27
	5.1 Tutkimusote	27
	5.2 Tutkimuksen kohde.....	29
	5.3 Tutkimusaineiston kerääminen	31
	5.4 Aineiston analyysi.....	32
	5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	33

6	TUTKIMUSTULOKSET	35
6.1	Aineisto ja luokittelu.....	35
6.1.1	Lähipiirin ja läheisten merkitys työllistymiselle	36
6.1.2	Verkostojen merkitys työllistymiselle.....	37
6.1.3	Viranomaisten ja yksityisten merkitys työllistymiselle	40
6.1.4	Työllisyys	41
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
7.1	Haastatteluaineiston tulokset kuviossa	47
7.2	Sosiaalisten siltojen merkitys.....	48
7.3	Sosiaalisten siteiden merkitys työllistymiselle	49
7.4	Sosiaalisten linkkien merkitys	51
7.5	Jatkotutkimukset	52
8	POHDINTA.....	53
9	LOPPUSANAT JA KIITOKSET	56
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys (mukaihen Agerin ja Strangin alkuperäistä viitekehystä, liite 1.).....	8
Kuvio 2. Työ- ja elinkeinoministeriön tilasto työttömistä työnhakijoista	19
Kuvio 3. Sosiaaliset kontaktit –osa-alue.....	35
Kuvio 4. Työttömyyden merkittävimmät tekijät vastaajien mukaan.....	43
Kuvio 5. Vastauksissa käytettävät värikoodit.....	47
Kuvio 6. Yhteenveto tutkimustuloksista.....	48

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Käsitteellinen viitekehys**LIITE 2.** Infokirje**LIITE 3.** Saatekirje**LIITE 4.** Kyselylomake**LIITE 5.** Tietoinen suostumus

1 JOHDANTO

Työttömyys on ilmiönä ajankohtainen, ei vain kantaväestöllä, mutta varsinkin maahanmuuttajien keskuudessa. Tiedotusvälineet tuovat esille koko ajan lisää informaatiota aiheesta, viimeisimpänä aktiivimalli. Sipilän hallituksen toimintasuunnitelmaan 2017-2019 kuuluu erilaisia toimia maahanmuuttajien työllistymiseen. Toimintasuunnitelmassa on nostettu esille painopistealueena työllisyys ja kilpailukyky, jossa on viisi kärkihanketta. (Lindström 2017, 31.)

Kärkihankkeen neljä tavoitteena on uudistaa työvoimahallinto työllistymistä tukevaksi. Tässä kärkihankkeessa pyritään purkamaan passivoituminen sekä helpottamaan kohtaanto-ongelmaa. Aktivointitoimenpiteiden painottaminen ja tulkintojen yhdenmukaistaminen ovat työvoimahallinnon tavoitteena. Kärkihankkeeseen neljä on sisällytetty myös maahanmuuttajien työllisyys, jossa halutaan nopeuttaa koulu- ja työllistymispolkuja, jotta maahanmuuttajien työllisyys lisääntyisi. (Lindström 2017, 31.)

Ager ja Strang (2004) ovat kehittäneet Kotoutumisen käsitteellisen viitekehyksen, johon kuuluu neljä osa-aluetta ja kymmenen eri indikaattoria muodostaen kotoutumisen kokonaisuuden. Tekijät ovat kehittäneet viitekehyksen osana UK Home Office-projektia, johon he kehittivät tärkeimmät sekä keskeisimmät indikaattorit pakolaisten kotoutumiseen liittyen (Stewart 2009, 3). Opinnäytetyössä sovelletaan Agerin ja Strangin (2004) kehittämää teoriaa. Tätä teoriaa on sovellettu vain vähän Suomessa eritasoisissa tutkimuksissa.

Tällä opinnäytetyöllä on selvä yhteys sosiaalialan sosionomi (AMK) kompetensseihin. Sosiaalialan kompetenssit käsittävät kuusi eri kompetenssia, joista tärkeimpänä tämän työn kannalta nousee eettisen osaaminen kompetenssi.

Näemme tämän tutkimuksen tarpeellisuuden sen ajankohtaisuuden vuoksi. Nostamme teoriaosuudessa maahanmuuttajien osallisuuden tärkeyttä. Tavoitteenamme on herättää lisäksi keskustelua maahanmuuttajien työllistymisen tärkeydestä kotoutumisen kentällä.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksessa on otettava huomioon tutkimustarpeen olemassaolo. Tämä osio selvittää työn tarpeellisuutta ja mitä opinnäytetyössä kartoitetaan. Osio selittää myös aiheen tutkimustarvetta tuomalla esiin työn kannalta keskeisimmän tutkimusongelman, tutkimuskysymykset sekä mitä aihetta tutkiessa tavoitellaan.

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan yli 10 vuotta Suomessa asuneita vaasalaisia työttömiä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, jotka ovat saapuneet Suomeen kiintiöpakolaisina Etelä-Sudanista. Tutkimuksessa halutaan saada esiin maahanmuuttajien oma näkemys työttömyyden syistä. Opinnäytetyön tavoitteena on saada esille haastatteluiden avulla, miten maahanmuuttajat ovat kotoutuneet tarkastellen työllistymistä Agerin ja Strangin (2004) luoman teoreettisen viitekehyksen Sosiaaliset kontaktit (Social connections) osa-alueen avustamana. Teoreettisen viitekehyksen tarkempi kuvaus löytyy sivulta 9.

Kotoutumisen käsitteellisen viitekehyksen indikaattoreista Kieli (Language) ja Työllisyys (Employment) ovat useimmiten niitä yksittäisiä indikaattoreita, jotka nousevat eniten viranomaisten näkökulmasta puhuttaessa työttömyydestä. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on nostaa yleiseen keskusteluun Ager ja Strangin (2004) luomasta viitekehyksestä Sosiaalisten kontaktien (Social connections) merkitys sekä niiden tärkeyttä integroitumiseen ja työllistymiseen.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset muotoutuivat edelliseen viitaten seuraavanlaisiksi:

1. Mikä on läheisten merkitys maahanmuuttajien työllistymisen kannalta?
2. Miten maahanmuuttajan työllistymiseen vaikuttavat erilaiset verkostot?
3. Mikä on maahanmuuttajan kokemuksen mukaan viranomaisten ja yksityisten palvelutuottajien merkitys heidän työllistymiseen?

2.3 Tutkimuksen valinta ja rajaukset

Kanasen (2017, 57–58) mukaan ilmiön ratkaisun ymmärtämiseksi ja löytämiseksi sekä hallittavuuden ja tiedonsaannin varmistamiseksi tarvitaan opinnäytetyöhön fokusointia ja aihealueen rajaamista. Ilmiön hallittavuuteen ja sen tekijöiden vaikeaan arviointiin syynä ovat yleensä laajat tutkimusongelmat ja sen myötä tiedonsaanti vaikeutuu. Luonnollista on, että työn alussa tutkimusaihe on liian laaja kokonaisuus ja jossain vaiheessa on tehtävä päätös työn suunnasta.

Tässä työssä keskitytään Kotoutumisen käsitteellisen viitekehyksen Sosiaaliset kontaktit osa-alueeseen. Sosiaaliset kontaktit osa-alue on jaettu kolmeen eri indikaattoriin, jotka ovat Sosiaaliset sillat, Sosiaaliset siteet ja Sosiaaliset linkit. (Ager & Strang 2004, 3–4.) Opinnäytetyön tutkimuskysymykset noudattavat indikaattorien aihealueita. Tiedostaen nämä seikat päädyttiin rajamaan otos viiteen haastateltavaan ja tällöin luovuttiin työn saturaatiosta.

Haastateltavien määrän ollessa pieni, ei aineistosta voi suoranaisesti tehdä liian laajoja yleistettävyyksiä aineiston tulkinnasta. Ensimmäiseksi työssä rajattiin maahanmuuttajan asumisen sekä olemisen aika Suomessa. Työllistymisen kannalta tärkeimpiä asioita on suomen kielen osaaminen. Oletusarvo on, että kieli ei nousisi enää 10 vuoden jälkeen suurimmaksi työllistymisen esteeksi ja tämä on syy, miksi työn rajaus on yli 10 vuotta Suomessa asuneet henkilöt.

Maantieteellinen rajaus Vaasan alueelle oli luonteva, sillä opinnot sijoittuvat Vaasaan ja näin ollen oli helpompi löytää haastateltavat. Mielenkiinto olisi ollut rajata kohderyhmä nuoriin maahanmuuttajiin (18–29-vuotiaat), mutta kohderyhmän tavoitettavuus muodostui haastavaksi aihepiirin ja tutkimusongelman vuoksi, jolloin ikähaarukkaa oli laajennettava. Tutkimusta ei tehty millekään organisaatiolle.

3 KOTOUTUMISEN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

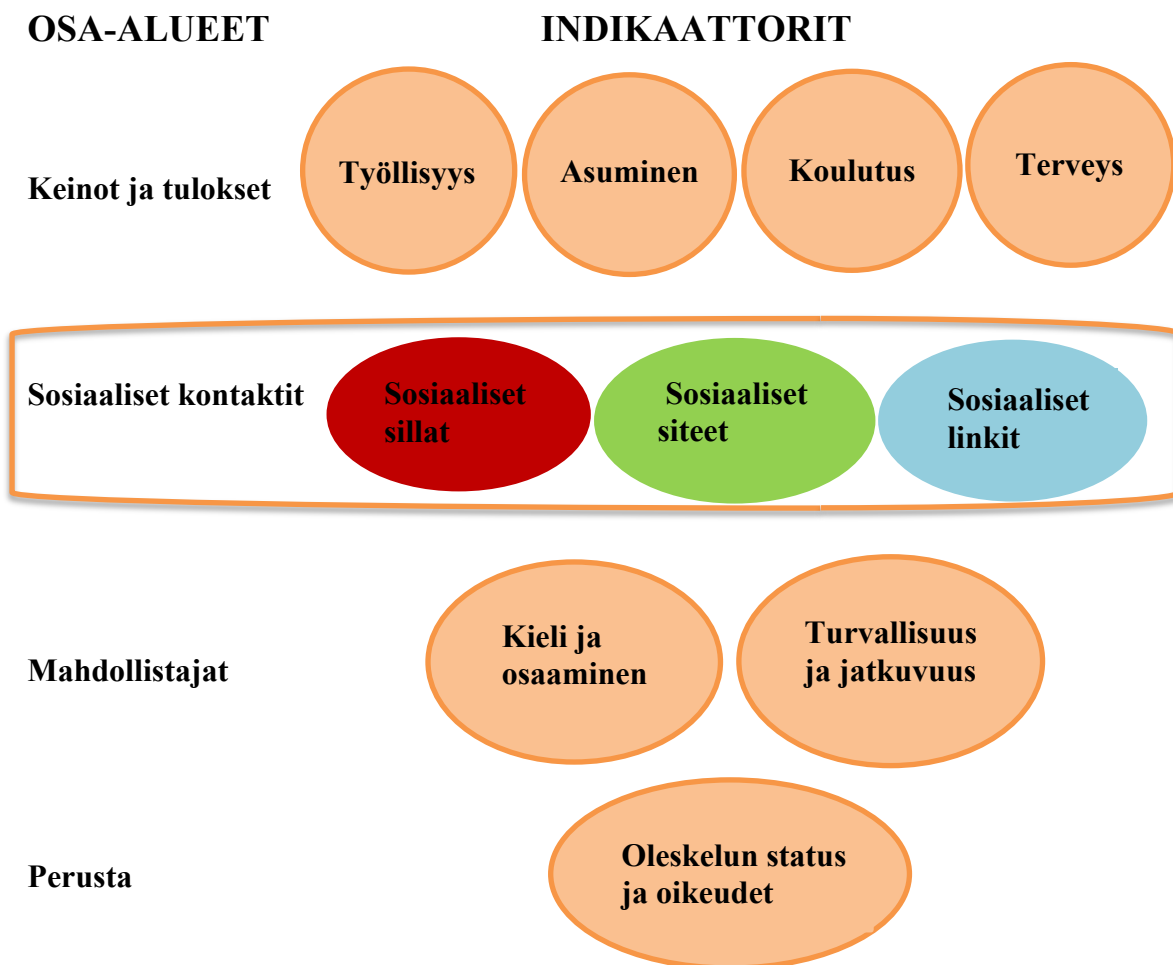
Tämä osio käsittelee opinnäytetyössä käytettävää Agerin ja Strangin (2004) kehittämää Kotoutumisen käsitteellistä viitekehystä. Osiossa syvennytään tarkemmin viitekehysten kokonaisuuteen, sen eri osa-alueisiin ja tavoitteisiin sekä tutustutaan lähemmin viitekehysten tekijöihin.

3.1 Agerin ja Strangin viitekehys ja sen osa-alueet

Ager ja Strangin (2004) Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys on suunniteltu tukemaan kotoutumisen arviointia Isossa-Britanniassa. Viitekehysten tekijät professori Alastair Ager ja tohtori Allison Strang tekivät Home Office UK:lle kotoutumiseen liittyvän tutkimuksen, jonka tuloksena syntyi Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys. Ager ja Strang työskentelevät tällä hetkellä molemmat Edinburghin Queen Margaret yliopistossa. (Queen Margaret University Edinburgh 2018 a & b.)

Professori Ager on tehnyt uraa maailman terveyden edistämiseksi sekä kehittänyt sitä yli 25 vuoden ajan. Ager on pohjakoulutukseltaan psykologi ja on tehnyt opetus, tutkimus- sekä konsulttityötä yksityisille toimijoille ympäri maailmaa. (Queen Elisabeth University Edinburgh 2018 b.) Tohtori Strang on myös psykologi ja hän keskittyy työssään marginaaliryhmiin, kuten maahanmuuttajiin. Strang on tehnyt vaikuttavaa työtä Skotlannissa monikulttuurisuuden kentällä. (Queen Elisabeth University Edinburgh 2018 a.)

Seuraavan sivun kuviossa 1 on kuvattu tarkemmin Agerin ja Strangin (2004, 3–6) kehittämä Kotoutumisen käsitteellistä viitekehystä. Liitteestä 1 löytyy tarkempi kuvaus alkuperäisestä Ager ja Strangin (2004) Kotoutumisen käsitteellisestä viitekehystä. Kotoutuminen perustuu neljään keskeiseen osa-alueeseen. Jokaiselle neljälle osa-alueelle on valikoitunut yhteensä kymmenen relevanteinta indikaattoria, jotka ovat tärkeimpiä tekijöitä integroitumisessa ja joita integroitumisen kannalta kannattaa tarkastella. Merkittävimmät osa-alueet ovat Perusta (Foundation), Mahdollistajat (Facilitators), Sosiaaliset kontaktit (Social connections) sekä Keinot ja tulokset (Means and markers).

Kuvio 1. Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys (mukaiillen Agerin ja Strangin alkuperäistä viitekehystä, liite 1.)

Kotoutumisen käsitteellisen viitekehysten osalta merkittävä kivijalka on sen alin osa-alue Perusta, johon kuuluu maahanmuuttajan tämän hetkinen Oleskelun status ja oikeudet (Rights and citizenship). Mahdollistajat osa-alueeseen kuuluu indikaattorit Kieli ja osaaminen (Language and cultural knowledge) sekä Turvallisuus ja jatkuvuus (Safety and stability). Sosiaaliset kontaktit osa-alue pitää sisällään Sosiaaliset sillat (Social bridges), Sosiaaliset siteet (Social bonds) sekä Sosiaaliset linkit (Social links), joilla tarkoitetaan maahanmuuttajan yhteisöä, kantaväestöä, perhettä ja viranomaisia. Kotoutumisen Keinot ja tulokset osa-alue koostuu vastaavasti

Työllisyydestä (Employment), Asumisesta (Housing), Koulutuksesta (Education) ja Terveystä (Health). (Ager ym. 2004, 3–6.)

3.1.1 Perusta osa-alue

Kotoutumisen käsitteellisessä viitekehyksessä ensimmäisenä osa-alueena on Perusta, minkä varaan yleensä koko integraation ajatus rakentuu. Tässä opinnäyte-työssä tutkimukseen osallistuvat henkilöt ovat Suomeen saapuessaan saaneet pakolaisstatuksen. Perustan ydinajatus on yhteiskunnan odotukset maahanmuuttajalta sekä maahanmuuttajan oikeudet yhteiskunnassa ja kotoutumisen prosessin aikana. Perusta osa-alueella on tarkoitus tarjota osallistava sekä tasa-arvoinen alku maahanmuuttajan sopeutumiseen yhteiskuntaan. (Ager ym. 2004, 4, 15, 23.)

Ager ja Strang (2008, 173–177) toteavat, että Oleskelun status ja oikeudet, varsinkin alakäsite kansalaisuus luo eniten hämmennystä sekä ristiriitaa maahanmuuttajalle. Hämmennystä maahanmuuttajalle luo integraation ymmärtäminen sekä siihen liittyvät velvoitteet. Tämä heijastuu siihen ajatukseen, että yksilöillä on paljon erilaisia käsityksiä kansalaisuudesta ja sen kokonaisuuden hahmottaminen tuottaa vaikeuksia. Kansalaisuuden tavoittaminen on maahanmuuttajalle merkittävimpiä tavoitteita kotoutumisen prosessissa. Banulescu-Bogdan (2012) mukaan maahanmuuttajan saadessa uuden kotimaan kansalaisuuden, yksilö saa vihdoin kaikki samat oikeudet kuin kantaväestö. Maahanmuuttaja on silloin täysin vertailukelpoinen yhteiskunnan jäsen kuin kuka tahansa muu maan kansalainen.

3.1.2 Mahdollistajat osa-alue

Kotoutumisen käsitteellisessä viitekehyksessä Mahdollistajat osa-alueeseen kuuluu kaksi indikaattoria: Kieli ja osaaminen sekä Turvallisuus ja jatkuvuus. Nämä indikaattorit ovat avaintekijöitä integroitumisprosessissa. Tehokkaan integroitumisen keskeisiä tekijöitä ovat kulttuuriosaamiseen eri alueet. Nämä alueet ovat välttämättömiä, jotta ihmiset voivat integroitua tehokkaasti laajempaan yhteisöön. (Ager ym. 2004, 4.)

Mahdollistajana toimivat Kieli ja osaaminen, joka kokonaisuutena pitää sisällään esimerkiksi kielitaidon, pakolaisten tuntemus kansallisista ja paikallisista menettelytavoista ja laitoksista, mutta myös pakolaisten olosuhteet. Tärkeä tekijä tässä osa-alueessa on myös kulttuurisen ymmärryksen vastavuoroisuus eli kuinka hyvin heidän oma kulttuuri ja kulttuuritausta näkyvät. (Ager ym. 2004, 4.) Kieli ja osaaminen –indikaattorissa sisältyy kielen taidot ja kulttuurin kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Integraation onnistumisen kannalta maan virallisen kielen osaaminen on yksi kotoutumisen avaintekijöistä. Näillä taidoilla helpotetaan sosiaalisten yhteyksien luomista eri organisaatioihin ja toimijoihin, niin julkisella, yksityisellä kuin kolmannella sektorilla. (Ager ym. 2004, 18.)

Turvallisuuden tunteeseen liittyy vahvasti kotoutumisen prosessin onnistuminen. Yleisellä tasolla asuinalueen turvallisuus vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen merkittävästi. Maahanmuuttajalla voi olla huoli leimaantumisesta, jos saman maan tai kulttuurin edustaja käyttäytyy epäkohteliaasti, asiattomasti tai röyhkeästi muita kohtaan. (Ager ym. 2004, 19.) Turvallisuus ja jatkuvuus –indikaattori pitää sisällään kokemukset rasistisesta häirinnästä ja pelko rikollisuuden kohtaamisesta. Pysyvyyden tunne auttaa ihmisiä luomaan suhteita ja saamaan itsensä mukaan laajempaan verkostoon. (Ager ym. 2004, 4.)

3.1.3 Sosiaaliset kontaktit osa-alue

Kotoutumisen käsitteellisessä viitekehyksessä Sosiaaliset kontaktit –osa-alueeseen kuuluu kolme indikaattoria: Sosiaaliset sillat, Sosiaaliset siteet ja Sosiaaliset linkit. Sosiaalisilla silloilla tarkoitetaan muiden yhteisöjen jäseniä. Indikaattorissa tarkastellaan väestön ja vastaanottavien yhteisöjen välistä suhdetta sekä näiden suhteiden harmoniaa. Sillan luominen yhteisöllisiin ryhmiin ja niiden tukeen tuo sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Tämä avaa mahdollisuuksia taloudelliseen kasvuun sekä kulttuurisen ymmärryksen laajentumiseen. (Ager ym. 2004, 20.)

Sosiaalisissa silloissa merkityksellistä on, kuinka maahanmuuttajat kokevat muiden ihmisten ystävällisyyden päivittäisissä kohtaamisissa. Tuttujen yhteisöjen ystävällisyys on tärkeää. Mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan on merkittävää.

(Ager ym. 2004, 15.) Kulttuurien välistä ymmärrystä, kuuluvuuden tunnetta sekä sosiaalista yhtenäisyyttä edistää se, kuinka hyvin Sosiaaliset sillat ovat rakentuneet maahanmuuttajan verkostoissa. (Mertaniemi 2016.)

Sosiaalisilla siteillä tarkoitetaan identiteettisuhdetta esimerkiksi erilaisiin etnisiin, kansallisiin tai uskonnollisiin yhteisöihin. Niihin kuulumisen ja yhteisöllisyys ovat ratkaisevan tärkeää integroitumisen kannalta. (Timonen 2014.) Maahanmuuttajan integroitumisen kannalta yhteen sitovat suhteet omaan lähiryhmään on tärkeää ja ne lisäävät yhteenkuulumisen tunnetta (Mertaniemi 2016). Ilman tätä suhdetta tietyissä etnisessä, uskonnollisessa tai maantieteellisessä yhteisössä integraatio voi olla riski ja samalla suhteet laajempaan ryhmittymään voivat heikentyä. (Ager ym. 2004, 21). Agerin ja Strangin (2008, 178) mukaan useammat tutkimukset ovat osoittaneet myös, että ilman sosiaalisia siteitä eli ryhmittymiä, on riski sairastua masennukseen jopa 3-4 kertaa suurempi.

Sosiaalisten linkkien toteutuminen ja niiden haasteellisuus voi luoda tietyt olosuhteet, kuten tutun ympäristön puuttuminen ja kielitaidon heikkous. Maahanmuuttajan asioidessa viranomaispalveluissa, voi ongelmaksi nousta molempien tottumattomuus. (Ager ym. 2008, 181.) Ero sosiaalisilla linkeillä sekä silloilla ja siteillä on se, että kaksi edellä mainittua on erilaisten ryhmien muodostunutta kanssakäymistä, kun taas linkit ovat yksilön sekä yhteiskunnan välinen yhteys. Maahanmuuttajan yhteyden muodostuminen yhteiskunnallisiin, paikallisiin instituutioihin, työelämään ja hallintoon sekä valtiosta riippumattomien palveluiden toimintoihin kuten kolmas sektori tarjoaa sosiaalisen yhteenliittymän. (Ager ym. 2004, 22.)

Osa-alueista Sosiaaliset kontaktit korostavat ihmisten välisten suhteiden merkitystä kotoutumiselle. Sosiaaliset kontaktit liittyvät erilaisiin sosiaalisiin suhteisiin ja verkostoihin, jotka edistävät integraatiota. Verkostot voivat olla ihmisten kanssa, jotka jakavat omia kokemuksiaan ja arvoja etnisen alkuperän, uskonnon tai alkuperäisvaltion kautta. (Mertaniemi 2016.)

3.1.4 Keinot ja tulokset osa-alue

Myös Keinot ja tulokset –osa-alue vaikuttaa integroitumiseen. Keinoissa ja tuloksissa on neljä indikaattoria: Työllisyys, Asuminen, Koulutus sekä Terveys. Nämä indikaattorit ovat avainasemassa maahanmuuttajan elämän eri yhteisöissä ja viranomaistahoilla. Indikaattoreilla onnistuminen ja yleinen kotoutumisen prosessin edistys kertovat, kuinka maahanmuuttaja on kotoutumisen kautta päässyt mukaan erilaisiin yhteisöihin. Nämä neljä indikaattoria linkittyvät yhteen vahvasti sekä luovat yhdessä Keinot ja tulokset –osa-alueen. (Ager ym. 2004, 13.)

Maahanmuuttajan työllistyminen tarjoaa tulonlähteen sekä taloudellista turvallisuutta luoden etulyöntiaseman. Työllistymisen myötä maahanmuuttaja voi saavuttaa taloudellisen riippumattomuuden yhteiskunnasta ja tulevaisuuden suunnittelu on helpompaa. Maahanmuuttaja kokee nämä tärkeäksi sekä kannustavaksi tekijäksi kotoutumisen kentällä. Työn kautta saatavat erilaiset sosiaaliset roolit, kielen kehitys, kulttuurin tuntemus sekä sosiaaliset kontaktit ovat erityisen arvokkaita tekijöitä. (Ager ym. 2004, 14.) Työllisyys maahanmuuttokentällä on tutkitumpia aiheita integraatiossa.

Työn myötä kielen oppimisen mahdollisuudet ovat hyvät. Esteitä työllisyydelle voi maahanmuuttajan näkökulmasta olla aiempien työkokemusten ja meriittien tunnistamattomuus. Näyttö aiemmasta kokemuksesta voi olla hankalaa todistaa ja vaikka maahanmuuttajalla olisi konkreettinen todiste esimerkiksi työkokemuksesta lähtömaasta, työnantaja ei sitä välttämättä hyväksy ja työkokemus ei ole standardien mukaista. (Ager ym. 2008, 170–171.)

Kotoutumisen kannalta merkityksellinen on asuminen ja maahanmuuttajan kokemus siitä, miten hyvin kotoutuminen onnistuu. Turvallisuuden ja vakauden tunne saavutetaan parhaiten, mitä tyytyväisempi henkilö on asuinoloihinsa sekä mitä paremmat mahdollisuudet maahanmuuttajalla on saavuttaa sosiaalinen kanssakäyminen, koulutus, työllistyminen sekä terveyspalvelut. (Ager ym. 2004, 15.)

Koulutuksen avulla avautuu aivan uudella tavalla työmahdollisuuksia, sosiaalisia kontakteja sekä kielen oppiminen voidaan viedä seuraavalle tasolle. Näiden kaikkien avulla maahanmuuttaja voi saavuttaa asetettuja tavoitteitaan (Ager ym. 2004, 16). Koerselmanin & Uusitalon (2013, 21–22) mukaan koulutus on järkevä investointi yhteiskunnalta ja kannattava yksilölle. Koulutuksen tasolla on vaikutusta yksilön tulevaan tulotasoon. Agerin ja Strangin (2008, 172) mukaan koulutuksen merkitys korostuu ja edes auttaa yksilön osallisuutta yhteiskunnassa, joka perustuu koulutuksesta saataviin tietoihin sekä taitoihin, jotka edelleen auttavat yksilön mahdollisuuksia olla mukana kehittämässä yhteiskuntaa.

Aktiivinen elämäntyyli ja terveys kulkevat käsi kädessä. Terveys –indikaattorin mukaan maahanmuuttajien terveyspalvelut ovat tärkeää mitoittaa ja räätälöidä heille sopiviksi. (Ager ym. 2008, 172–173). Agerin ja Strangin (2004, 17) mukaan myös hyvät terveyspalvelut sekä maahanmuuttajan terveydentila edesauttavat sosiaaliseen osallisuuteen sekä työllistymiseen ja koulutuksen saantiin.

3.1.5 Viitekehyksen tavoitteet

Kotoutumisen käsitteellisen viitekehyksen kehittäjät ovat asettaneet yleiset tavoitteet viitekehykselle, jotka ovat kolmiportaiset.

1. Viitekehyksen ensimmäinen tarkoitus on tutkia useita integraation eri käsitteitä käsitteenä.
2. Tavoitteena on myös luoda puitteet integraation yhteiselle ymmärrykselle, jota voidaan käyttää pakolaisten kotouttamisen alalla.
3. Viitekehyksen avulla niin ikään pyritään myös auttamaan erilaisten paikallisten hankkeiden ja poliittisten päättäjien suunnitelmia maahanmuuttajille sekä mittaamaan asiakkaiden integraation etenemistä ja arvioimaan palveluiden laatua maahanmuuttajille. (Ager ym. 2004, 1–2.)

Agerin ym. (2004, 2) mukaan viitekehyksen tarkoitus on siis selittää yhdentämisenindikaattoreiden perustelut, kehittää puitteet niiden riippuvaisuustekijöistä sekä esittää eri tapoja, joilla puitteet voivat olla hyödyllisiä pakolaisten integraation alalla työskenteleville poliittisille päätöksentekijöille ja käytännön toimijoille.

4 KÄSITTEET JA MÄÄRITELMÄT

Vahva teoreettinen tuki antaa tutkimukselle tieteellisen perustan. Tässä opinnäytetyössä on kerätty teoretietoa sen verran, että sillä pystytään selittämään ilmiötä sekä tutkimusongelmaa. Osiossa esitellään lähteen lisäksi työssä käytettävää muuta teoriaa.

Puhuttaessa maahanmuutonkäsitteistä, voivat ne olla varsinainen viidakko. Tämä osio avaa tarkemmin maahanmuuton yhteydessä käytettäviä yleisimpiä käsitteitä sekä työllisyyttä ja työllisyyttä edistäviä hankkeita. Osio selventää maahanmuuttajan osallisuuden merkitystä sekä Hyvä alku Pohjanmaalla- hanketta ja sen yhteyttä opinnäytetyöhön.

4.1 Maahanmuuttoon liittyvät käsitteet

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa keskiössä ovat yhteiskunta sekä yksilö. Maahanmuuttajalla on prosessissa aktiivinen rooli. (Kotoutuminen 2018 a.) Maahanmuuttajaksi määritellään henkilö, joka on Suomeen toisesta maasta muuttanut henkilö (Kotouttaminen 2018 b). Kotoutumisen tarkoitus on saada maahanmuuttaja kokemaan, että hän on samanarvoinen ja osa yhteiskuntaa, niin kuin kantaväestökin. Kotouttaminen on yhteiskunnan ja viranomaisten vastuulla. Kokkosen (2018) mukaan viranomaisilla tarkoitetaan sellaisia henkilöitä, jotka toimivat valtion tai kuntien palvelujen toimipiirissä, joita he itse tuottavat tai ostavat. Näitä tahoja ovat esimerkiksi poliisi, tulkki ja sosiaaliviranomainen. Maahanmuuttajan kotoutumista edistetään parhaan mukaan myös työn, koulutuksen, terveyden ja yleisen hyvinvoinnin lisäämisen kautta. (THL 2017 a.)

Kotoutuminen ja kotouttaminen ovat hallinnollisia käsitteitä, jotka ovat sisällytetty kotoutumislakiin (L30.12.2010/1386). Tarkoituksena kotoutumislaille on yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja myönteisten vuorovaikutusten edistäminen eri väestöryhmien kesken. Kotoutumislaisissa korostuu maahanmuuttajien sosiaalisten taitojen vahvistaminen, jossa pyritään ehkäisemään syrjäytymistä. Laki korostaa myös maahanmuuttajan mahdollisuutta aktiiviseen osallistumiseen yhteiskunnassamme.

(L30.12.2010/1386.) Lain perusteella tarjolla pitäisi olla kotoutujalle muun muassa sosiaalisen hyvinvoinnin turvaavia palveluita (Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 13).

THL (2017 a) määrittelee ulkomaalaiseksi henkilöksi, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta. Pakolainen on myös ulkomaan kansalainen. Kyseisellä henkilöllä on perusteita pelätä tai joutua vainotuksi oman alkuperänsä, uskonnon, kansallisuutensa, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteensä takia. Pakolainen voi saada turvapaikan, jolloin hänelle myönnetään jonkin valtion asemasta pakolaisasema. Vaihtoehtoisesti myös Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestö eli UNHCR voi myös myöntää pakolaisstatuksen. (UNHCR 2018.)

Turvapaikanhakija on taas henkilö, joka saapuu toiseen valtioon omassa kotimaassa tapahtuneen vainonkohteeksi joutumisen vuoksi. Henkilö hakee maasta kansainvälistä suojelua sekä oleskelulupaa. (Väestöliitto 2018.) Maahanmuuttoviraston (2018) eli Migrin tehtävä on määritellä hakijan hakemuksen ja turvapaikkaprosessin aikana, onko turvapaikanhakija pakolainen. Jos turvapaikanhakija saa turvapaikan tai tulee Suomeen pakolaiskiintiössä, on hän oikeutettu pakolaisasemaan. Migrillä on mahdollisuus myös myöntää toissijaisen suojelun perusteella oleskelulupa. Toissijaisen suojelun saanut henkilö ei kuitenkaan ole pakolaisasemassa. Kansainvälinen suojelu on turvapaikka ja määritelty niin toissijaisena suojeluna kuin pakolaisasemana.

4.2 Maahanmuuttajat ja työllisyys

Suurin osa pakolaisista suunnittelee jäävänsä pysyvästi Suomeen. Tutkimusten mukaan yksi avaintekijöistä integroitumisen ja osalliseksi pääsemiseen maahanmuuttajille on työllistyminen. Martikainen, Saukkonen & Säävälä (2013, 221) tarkentavat, kuinka ihmisen hyvinvoinnin kannalta on myös tärkeää, että maahanmuuttaja työllistyy ja pääsee osalliseksi yhteiskunnan toimintaan, johon vaikuttaa niin sisäiset kuin ulkoisetkin syyt. Ulkoisiin tekijöihin luetaan muun muassa asuinympäristö, kun taas maahanmuuttajan tausta ja kotimaa kuuluvat sisäisiin tekijöihin. Eri tutkimukset osoittavat, kuinka maahanmuuttajan status työmarkkinoilla määrittelee esimerkiksi sen, kuinka hyvin maahanmuuttaja integroituu.

4.2.1 Työttömyys määritelmänä

Työttömyyslukuja Suomessa ylläpitää kaksi eri tahoa, Tilastokeskus ja Työ- ja elinkeinoministeriö eli TEM (2018 a). Työvoimakituksen luvut perustuvat työvoimatutkimukseen, jotka on saatu otospohjaisesti, kun taas TEM:n luvut tulevat heidän asiakasrekisterin pohjalta. Työttömyyslukujen ohella mainitut tahot määrittelevät työttömän henkilön eri tavalla. (Tilastokeskus 2018 a.)

Tilastokeskuksen (2018 a) mukaan henkilö, joka on työtön, ei ole tutkimusviikolla ollut palkkatyössä tai toiminut yrittäjänä, jonka lisäksi henkilöllä olisi mahdollisuus aloittaa myös työnteko hyvin nopeasti kahdessa viikossa. Työtä vaille oleva henkilö, joka voi aloittaa jo ennalta sovitun työn, kahden viikon-kolmen kuukauden sisällä katsotaan samoin olevan työtön työntekijä. Kaikki edellä mainitut kriteerit täyttävä henkilö, joka on opiskelija, työvoimakoulutuksessa oleva henkilö, toistaiseksi lomautettu tai määräaikaisesti yli kolme kuukautta ollut henkilö täyttää Tilastokeskuksen työttömän määritteen. Henkilö ei ole työtön, mikäli hän Tilastokeskuksen tutkimuksen aikana on tehnyt vähääkään työtä.

TEM:n kriteerien mukaan työtön on taas henkilö, joka ei työllisty päätoimisesti yli kahta viikkoa yrittäjänä tai omassa työssään sekä ei ole työsuhteessa oleva. Kriteerit työttömäksi täyttyy myös, mikäli henkilö työsuhteessa ollessaan on lomautettu kokoaikaisesti tai työskentelyaika viikossa on alle neljä tuntia. Työttömiksi ei lueta opiskelijoita ja koululaisia, jotka opiskelevat päätoimisesti tai työttömyyseläkkeellä olevia, jotka ovat työllistämistä edistävässä toiminnassa. (Tilastokeskus 2018 a.)

18-64-vuotiailla pakolaisilla, jotka ovat asuneet Suomessa yli 10 vuotta on heidän työllisyydessään merkittävää eroa. Näillä henkilöillä, joka toisella on jo työpaikka työllisyysasteen ollessa 52 prosenttia. (Päivinen 2017, 22.) Larjan & Sutelan (2015, 73–77) mukaan pakolaiset, jotka olivat asuneet Suomessa 5-10-vuotta, heidän työttömyysaste oli selvästi korkeahko, sen ollessa 70 prosenttia. Alle viisi vuotta Suomessa asuneista pakolaisista harva oli löytänyt töitä itselleen.

Päivinen (2017, 21) selventää Työ ja hyvinvointi Suomessa 2014 –tutkimuksessaan, kuinka ulkomaalaista syntyperää olevilla eri maahanmuuttajaryhmien työttömillä

on vaikea löytää vakituinen työ. Työllisyysasteet vaihtelevat yli 10-vuoden maasaolo asumisen jälkeen siten, että työllistyneimpiä ovat Virosta ja Länsi- Euroopasta muuttaneet. Heikoimmin työllistyvät pakolaiset, joiden lähtöalue on ollut Lähi-Idästä. Varsinkin Etelä-Afrikasta tulleiden työllisyys Suomessa asumisen jälkeen on vain 30 prosenttia. Helsingin Sanomien (2017) talousliitteen mukaan irakilaisten ja somalialaisten on vaikeinta työllistyä.

4.2.2 Työttömyys valtakunnallisella tasolla

Suomessa yhdeksi keskeiseksi kysymykseksi on noussut maahanmuuttajien työllisyys, maahanmuuton kasvun myötä (Busk, Jauhiainen, Kekäläinen, Nivalainen & Tähtinen 2016, 14). Larjan ym. (2014, 132–133) Tilastokeskuksen maahanmuuttajien Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014 –tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat ovat taustaltaan hyvin erilainen ja heterogeeninen ihmisjoukko. Työhön tarvittavat taidot, kuten koulutus, työhistoria ja kielitaito vaihtelevat paljon. Työttömyys Suomessa vähän aikaa asuneiden, matalakoulutettujen, heikosti suomen tai ruotsin kieltä osaavien sekä varsinkin Afrikasta saapuneiden pakolaisten keskuudessa on korkein. Edellä mainitun tutkimuksen mukaan sosiaaliset verkostot ja aktiivisuus maahanmuuttajilla työnhaussa näyttivät edistävän mahdollisuutta heidän hakiessaan työtä.

Maahanmuuttajien Työllistyminen ja kotoutuminen tilastoissa –seminaarin mukaan Suomeen muuttaneet pakolaistaustaiset henkilöt työllistyvät Suomessa heikoiten. Viimevuosina maahanmuuttajien ja suomalaisten työllisyysero on kasvanut, joka Tilastokeskuksen mukaan oli 18 prosenttia. Vuonna 2017 maahanmuuttajien työllisyysaste on kuitenkin vihdoon nousussa. (Larja 2017.)

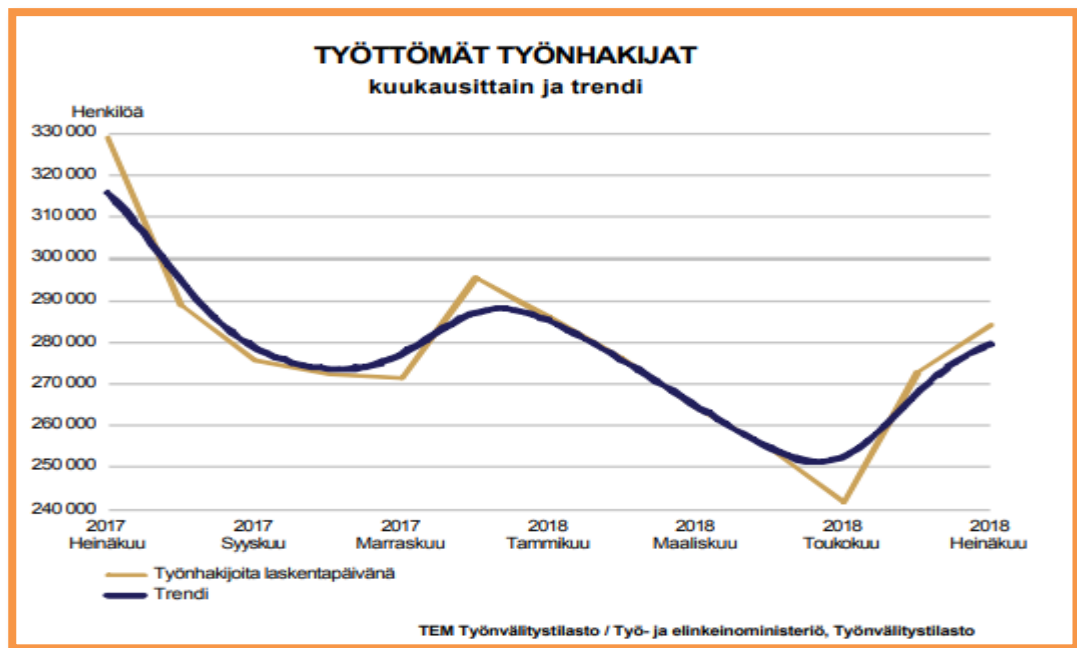
Tilastokeskuksen Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014 –tutkimus luo laajan katsauksen pakolaisiin, jotka asuvat Suomessa vakituisesti. Tutkimus keskittyy tutkimaan muun muassa maahanmuuttajien työmarkkinatilannetta. (Hannula ym. 2015, 3.) Vuonna 2014 työllisyysaste maahanmuuttajilla oli kantaväestöön verrattuna 10 prosenttia heikompi. Työllisyys parani selvästi, mikäli Suomessa asuttu aika oli yli 10 vuotta, työllisyysasteen ollessa tällöin enää viisi

prosenttia. Huomioitavaa tutkimuksessa on, kuinka maahanmuuttajataustaisten miesten työllisyysaste koko Suomen tasolla oli vain muutama prosenttiyksikkö matalampi verrattuna kantaväestön miehiin. (Hannula ym. 2015, 122.)

TEM:n (2018 b) tehtävänä on työllisyyden ja kasvun edistäminen. TEM julkaisee kuukausittain työllisyyskatsauksen, jonka tuorein julkaistu katsaus on heinäkuulta. TEM:n viimeisimmän, elokuun 2018, julkaistun työllisyyskatsauksen mukaan työttömiä työnhakijoita oli Suomessa 243 300 henkilöä. Työttömiä oli 45 000 vähemmän verrattaessa sitä vuoden takaisin elokuunkuun lukuihin. Työttömyysaste TEM:n katsauksessa tilastokeskuksen mukaan Suomessa vuoden 2018 elokuussa oli 9,2 prosenttia. Miesten osuus työttömistä laski naisiin verrattuna kahden prosenttiyksikön verran jolloin Suomessa, työttömien miesten määrä oli 131 100 ja naisten 112 200.

Elokuun työllisyyskatsauksen mukaan työttömyys laski kaikissa ikäluokissa, koulutusasteissa sekä ammattiryhmissä, jonka lisäksi pitkäaikaistyöttömyys laski myös vuoden takaisesta luvusta. Maahanmuuttajia työttömistä oli 26 537 henkilöä, sen ollessa yli 4500 henkilöä vähemmän kuin samaan aikaan viime vuonna. Työttömien maahanmuuttajien määrä laski vuodessa lähes 14,8 prosenttia. (TEM 2018.)

Seuraavalla sivulla kuvio 2 havainnollistaa tarkemmin työttömyyttä. Lähempi kuvion tarkastelu antaa kuvan, kuinka työttömyyden trendi on selkeästi laskusuuntainen ja työttömien työnhakijoiden luvut näyttävät rohkaisevilta. Kuvio selventää kuinka työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut vuoden välisenä aikana selkeästi olleen alimmillaan toukokuussa 2018. Työttömien määrän kasvun toukokuun 2018 jälkeen selittää pitkälti vastavalmistuneet, jotka eivät vielä ole työmarkkinoilla. Heinäkuussa 2017 Suomessa työttömiä työnhakijoita oli 328 882, kun taas elokuussa 2018 heitä oli 243 300. (TEM 2018 b.)

Kuvio 2. Työ- ja elinkeinoministeriön tilasto työttömistä työnhakijoista

4.2.3 Vaasan työttömyys

Maahanmuuttajien työllisyys Pohjanmaalla muuhun Suomeen verrattuna on hyvä, vaikka kantaväestöön verrattuna se onkin korkea (Rajaniemi 2015). Viimeisin julkaisu Vaasan työttömyysraportti löytyy kesäkuulta 2018. Raportin mukaan työttömyysaste oli 9,8 prosenttia, joka oli 1,7 prosenttia alahaisempi verrattuna vuoden takaisiin lukuihin. Työttömiä työnhakijoita Vaasassa oli 3241, joista maahanmuuttajia kesäkuussa 2018 oli 266 henkilöä. Vaasan maahanmuuttajien työttömyysaste verrattuna Suomen 20 isoimpaan kaupunkiin oli yhdeksänneksi pienin sen ollessa kesäkuussa 31,6 prosenttia. Paremmiin kaupungeista selviytyivät muun muassa Salo, Vantaa, Oulu Espoo, Seinäjoki, Helsinki, Lappeenranta ja Kuopio. (Vaasan kaupunki 2018.)

4.2.4 Työllisyyttä edistäviä hankkeita

Suomessa työllisyyttä tuetaan erilaisella hankkeilla ja projekteilla. Monikulttuurisin kunta Suomessa Manner-Suomen jälkeen on Pohjanmaa, jossa maahanmuutto on monimuotoista. Moninaisuuden vuoksi Hyvä alkua Pohjanmaalla-hanke on haluttu

tuoda Pohjanmaalle, sillä maakunta tarvitsee yhtenäisen kotoutumisen toimintamallin kotouttamisen tueksi. (Rajaniemi 2015.) Hyvä alku Pohjanmaalla-hankkeen tavoitteeksi on kirjattu maahanmuuttajien alkuvaiheen kotoutumisen kehittäminen. Hanke halutaan saada toimivaksi toimintamalliksi niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti siten, että se edistää maahanmuuttajien osallisuutta. Kohderyhmänä ovat kaikki maahanmuuttajaryhmät kuten pakolaiset, työn tai perheen perässä muuttaneet ja opiskelijat. Tavoitteeksi hankkeelle on mainittu myös mahdollisten kotoutumista hidastavien tai ehkäisevien tekijöiden esille tuominen Pohjanmaalla, joiden avulla eri alueilla ja kunnissa pystyttäisiin reagoimaan ja löytämään ratkaisuja. (EURA 2014.)

Hyvä alku Pohjanmaalla –hankkeen hankepääällikkö Mertaniemi (2018) mainitsi, kuinka hankkeessa on mahdollisimman pitkälle tarkoitus hyödyntää jo olemassa olevaa ja näyttöön perustuvia toimintamalleja, jotka on koettu hyväksi. Agerin ja Strangin (2004, 3) kehittämää Kotoutumisen käsitteellistä viitekehitystä hyödynnetään myös Hyvä alku Pohjanmaalla –hankkeessa.

Hyvä alku –pilotteja toimii parikymmentä Suomessa. Hanke syntyi Pohjanmaalle, koska sinne haluttiin luoda yhteinen kotoutumisen toimintamalli, joka tavoittaisi kaikki maahanmuuttajat kotoutumisen alkuvaiheessa. Hankkeessa keskitytään kaikkiin maahanmuuttajataustaisiin, niin pakolaisiin kuin työn ja opiskeluiden perässä Suomeen tulleisiin henkilöihin. Hankkeen tehtävä on kerätä kaikki hyvä tieto eri osahankkeista yhteen ja muodostaa niistä yhteistä toimintamallia. (Mertaniemi 2018.)

Hyvä alku Pohjanmaalla –hankkeeseen osallistuvat Pohjanmaan liitto, Vaasan kaupunki, Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur-kuntayhtymä, Pietarsaaren kotouttamisyksikkö sekä Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymä. Pohjanmaan liitto koordinoi ja hallinnoi hanketta. Hankkeen rahoittajina toimivat Euroopan sosiaalirahasto. Lisäksi mukana rahoituksessa on myös Svenska Kulturfonden. (Pohjanmaanliitto 2016.)

Työ- ja elinkeinoministeriö (2017) kertovat tiedotteessaan, kuinka Euroopan investointirahasto sijoittaa kymmenen miljoonaa euroa sijoituksella tavoitteena työllistää Suomessa 2500 maahanmuuttajaa seuraava kolmen vuoden aikana. Hanke auttaa maahanmuuttajia työllistymään yksityisellä rahoituksella käyttäen niin kutsuttua SIB-mallia (Social Impact Bond), jossa yksityiset sijoittajat kantavat taloudelliset riskit. Malli on herättänyt laajaa kiinnostusta myös kansainvälisestikin.

Meneillään on myös Kestävää kasvua ja työtä- projekti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) turvin, ajalle 2014-2020, jossa yhtenä 13:sta kehitettävänä osa- alueena on työllisyys ja työvoiman liikkuvuus. Sosiaalirahasto keskittyy tukemaan työllistämistä edistäviä asioita ja sen tarkoituksena yksityiskohtaisemmin on edistää työllistymistä niiden henkilöiden kohdalla, jotka ovat kaikista heikoimmassa työmarkkina- asemassa kuten nuoret ja maahanmuuttajat. Näiden ryhmien kohdalla vahvistetaan työmarkkinavalmiuksia sekä osaamisen parantamista työllistymiseen. (Rakennerahasto 2018.)

EIJ ry (2018) on erityishuoltojärjestöjen liitto, jossa tuetaan maahanmuuttajataustaisten nuorten toimintaa, tehdään ammatillista perhetyötä, lastensuojelun jälkihuoltoa sekä lastensuojelun vapaaehtoista ja ammatillista tukihenkilötyötä. Projektin tarkoitus on edistää muun muassa maahanmuuttajataustaisten nuorten kesätyö- ja harjoittelupaikkojen löytymistä sekä saamista. EIJ ry:n sisällä toimii useampia eri projekteja, joista yksi on Kannustavat Kokemukset. Projekti toimii paikallisesti Vaasassa ja Kokkolassa vuoden 2018 loppuun asti projekti. Se on Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskusten eli STEAn rahoittama projekti. Sille on haettu jatkohakemus vuodelle 2018, joka on myönnetty.

4.3 Osallisuus

TEM:n (2015, 10) julkaisussa selvitetään, että haasteet, jotka esiintyvät maahanmuuttoon liittyvissä kysymyksissä, voidaan heidän mukaansa helposti vastata harjoittamalla osallistuvaa innovaatiopolitiikkaa. Tällaisen politiikan tarkoituksena on osallistuttaa henkilöitä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Esimerkkinä tällaisesta ryhmästä ovat maahanmuuttajat. Osallisuus lähtee henkilön omasta motivaatiostaan

ja toimijuudestaan. Osallistamalla yksilöitä pyritään torjumaan yksinäisyyttä. Hallituksen kärkihanke pyrkii edistämään entistä tehokkaammin heikoimmassa asemassa olevia suomalaisia (STM 2018).

Sosiaalihuoltolain (L.1301/2014) 4§ korostaa asiakkaan etua, osallisuutta ja vaikuttamista omissa asioissa. Soveltamisoppaan mukaan osallisuus määritellään seuraavasti:

”Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on edistettävä asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja omatoimisuutta sekä vahvistettava asiakkaan omia ja hänen lähiyhteisöjensä voimavaroja. Työskentelyn on tuettava asiakkaan sosiaalisten suhteiden säilyttämistä ja ylläpitämistä. Kyse on asiakkaan toimintakyvyn tukemisesta ja vahvistamisesta sekä osallisuuden edistämisestä asiakkaan arkea tukien. Tuen tulee olla tarpeisiin nähden oikeanlaista ja riittävää. Oikea-aikaisuus tarkoittaa tarpeisiin nähden riittävän varhaisia palveluja ongelmien pitkittymisen ja monimutkaistumisen estämiseksi. Palvelujen soveltuvuutta arvioitaessa tulee myös huomioida, minkälaiset palvelut vastaavat parhaiten asiakkaan tarpeisiin ja tukevat ja vahvistavat hänen voimavarojaan sekä edistävät hänen fyysistä ja psyykkistä turvallisuuttaan”.
(Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2017, 28-29.)

THL (2017 b) toteaa, että yksilön osallistuminen yhteiskunnassa koetaan tasavertaisena oikeutena vaikuttaa asioihin sekä olla kehittämässä sen toimintaa demokraattisesti. Yhteiskunnalliseen osallistumiseen kuuluu omaan opiskeluun, työhön, toimeentuloon, koulutukseen, asumiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin vaikuttaminen. Osallisuudella halutaan lähtökohtaisesti poistaa eriarvoisuutta yksilöiden välillä. Osallisuudella pyritään ehkäisemään myös huono-osaisuutta ja syrjäytymistä

Osallisuudella voidaan tarkoittaa myös erilaisten yhteisöjen, kuten harrastus- tai järjestöjen toimintaa. Tällaisten yhteisöjen sisällä tärkeät aspektit kuten mahdollisuus vaikuttaa ja tasavertaisuus ovat tärkeitä. Yhteisöissä voi jäsen saada arvostusta osallisuudestaan. Osallisuus koostuu kolmesta eri kulmakivestä. Ensimmäisenä on riit-

tävä toimeentulo, hyvinvointipalvelut ja turvallisuus. Toinen on resurssit sekä erilaisten toimintamahdollisuuksien jakautuminen ja mahdollisuus vaikuttaa oman elämän kulkuun. Viimeiseen kuuluvat yhteisöt ja niihin kuuluminen. (Karjalainen & Raivio 2013, 12, 16.)

Osallisuuden tärkeys nousee Sipilän hallitusohjelmassa. Hallituksella on 2025-vuodelle tavoite koskien hyvinvointia ja terveyttä. Tavoitteena on, että suomalaiset kokisivat voivansa vaikuttaa, tehdä valintoja, voisivat paremmin ja että he voisivat ottaa enemmän vastuuta. Hallituksen mukaan ennaltaehkäisy nousee sosiaali- ja terveyspalveluissa tärkeäksi hyvinvoinnin edistäjäksi. Hallitus on nostanut seitsemän tärkeintä tavoitetta, joista yksi on sosiaaliturvan uudistus osallistavaksi ja työnteekoon kannustavaksi. Hyvinvoinnin ja terveyden painopistealueessa yhtenä kärkihankkeena on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen. Konkreettisia tavoitteita on edistää suomalaisten hyvinvointia lisäämällä liikuntaa sekä vahvistamalla mielenterveyttä. (Valtioneuvosto 2018.)

Euroopan Union eli EU haluaa edistää maahanmuuttajien sekä heidän jälkeläistensä osallisuutta EU:n jäsenmaissa ja taata kaikille samoja oikeuksia. Demokraattinen osallisuus, varsinkin paikallistasolla edesauttaa maahanmuuttajan integroitumista. Valtion antaessa mahdollisuus äänestää ja vaikuttaa, tuottaa se maahanmuuttajalle yhteenkuuluvuuden tunteen uuteen yhteiskuntaan. (European Union Agency for Fundamental Rights 2017, 55.)

Maili & Anis (2013, 153–154) toteavat maahanmuuttajien asuessa hyvinvointivaltiossa ihmissuhteiden laadun merkitys korostuu. Maahanmuuttajien laadukkaat ihmissuhteet ovat suorassa yhteydessä hyvinvoinnin edistämisessä sekä voivat jopa ehkäistä sairastumista. Maahanmuuttajan kohdatessa vastoinkäymisiä elämässään, tarvitaan sosiaalista tukea ja laadukkaita ihmissuhteita. Ihmisten suhteiden määrä ei ole keskiössä. Jos maahanmuuttaja ei saa tukea lähipiiriltään, voi terveys, hyvinvointi sekä stressin määrä kasvaa huomattavasti. Lähipiirin merkitys sosiaalisissa suhteissa on merkittävä. Työelämässä saatava välittävä tuki, kannustusta sekä arvostusta on myös tärkeää. Neuvot, kehotukset ja ohjeet ovat tiedollista tukea, jotka

auttavat huolehtimaan tai toiminaan. Välineelliseen sosiaaliseen tukeen kuuluu rahan tai ajan antaminen ja materiaallinen apu sekä yleinen auttaminen. Nämä muodostavat yhdessä toimivan kokonaisuuden.

4.4 Aikaisempia tutkimuksia

Puhuttaessa maahanmuuttajista ilmiönä, viime vuosikymmenten aikana kiinnostus sitä kohtaan on lisääntynyt. Myös tutkimuksia aiheesta löytyy paljon. Maahanmuuttajia koskevia tutkimuksia, varsinkin kotoutumiseen liittyviä on tehty useita. Maahanmuuttajien työllistymisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä virallisempaa tietoa tuottavat TEM, Tilastokeskus, Eläketurvakeskus, Valtioneuvosto ja Pellervon taloustutkimus. Näissä tutkimuksissa tutkimuskohteena ovat lähes poikkeuksetta työikäiset 18-64-vuotiaat maahanmuuttajat. Tässä tutkimuksessa ikähaarukka on taas pienempi tulosten ollessa tällä tavalla tarkempia.

Theseuksesta löytyi 621 opinnäytetyötä koskien maahanmuuttajia. Opinnäytetöitä maahanmuuttajien sosiaalisten yhteyksien merkitystä työllistymiseen ei löytynyt yhtään. Laajennettua hakua pro gradu –tutkielmiin etsien kymmenen eri suomalaisen yliopiston tietokannoista aiheeseen liittyvää tietoa löytyi yli 500 pro gradu –tutkielmaa. Katsaus pro gradu –tutkielmiin vahvisti sen tosiasian, ettei sosiaalisten suhteiden merkitystä ole myöskään tutkittu yliopistotasoisissa tutkielmissa.

Opinnäytetyön edetessä tarjoutui mahdollisuus tutustua Hyvä alku Pohjanmaalla –hankkeeseen tarkemmin hankepäällikkö Ritva Mertaniemen haastattelun merkeissä. Haastattelu tehtiin Vaasan ammattikorkeakoulun Aleren ryhmätyötiloissa 12.3.2018. Hyvä Pohjanmaa –hankkeen hankepäällikkö Mertaniemen mukaan viitekehystä ei ole aiemmin käytetty Suomessa missään työssä. Varsinkaan sosiaalisten kontaktien merkitystä työllistymiseen ei ole tutkittu. Mertaniemi nosti esille sosiaalisten kontaktien tutkimisen tärkeyden. Mertaniemi selvensi, että viitekehystä on hyödynnetty Kanadassa, USA:ssa, Australiassa sekä Iso-Britanniassa ja varsinkin Skotlannissa, missä viitekehys on alun alkaen kehitetty. (Mertaniemi 2018.)

Anu Tirkkonen (2016) on tehnyt pro gradu– tutkielman Maahanmuuttajien työllistymisen ja työllistymisen esteet Vantaan kaupungin näkökulmasta. Työssään Tirkkonen tarkastelee Vantaan aluetta ja maahanmuuttajien työllistymisen esteitä. Tirkkonen tavoitteena tutkielmalla oli myös selvittää, vastaako suomalaisten yleinen mielipide maahanmuuttajien työllistymistä.

Olli Nuutilan (2012) Helsingin yliopistosta on pro gradu –tutkielmassaan tutkinut somalitaustaisten maahanmuuttajien sosiaaliverkoston ja naapuruussuhteiden merkitystä Helsingin Meri-Rastilassa. Tutkielmassa tarkastellaan niiden somalitaustaisten maahanmuuttajien sosiaalisten verkoston siteiden laatua, jotka asuvat Meri-Rastilassa. Työ tutkii somalilaisten ja kantaväestön kanssakäymisen määrää sekä naapuruussuhteen merkitystä integroitumiselle.

Tampereen yliopistossa Mari Wallinin pro gradu –tutkielma Maahanmuuttajien palvelutarpeet sosiaalitoimistossa (2009) tarkastelee sosiaalityöntekijän ja maahanmuuttaja-asiakkaan välistä suhdetta, sekä kuinka hyvin viranomaistaho pystyy vastaamaan maahanmuuttaja- asiakkaan tarpeisiin.

Sirkku Varjonen (2013) Helsingin Yliopistosta on tutkinut väitöskirjassaan 46 tarinan avulla kuinka maahanmuuttajat suomalaisessa yhteiskunnassa rakentavat identiteettiään itseensä ja muihin maahanmuuttajiin sekä minkälaiset ovat maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten suhteet tarinoiden pohjalta.

Joona Räsänen (2013) Oulun yliopistossa tehty Kutsumattomia vieraita - humanitaaristen maahanmuuttajien työllisyys, työvoiman ulkopuolisuus ja taloudellinen huoltosuhde pro gradu –tutkielma selvittää humanitaaristen maahanmuuttajien työllistymistä vuonna 2011. Tutkimuksessa Räsänen on ottanut tarkastelun kohteeksi kantaväestön ja myönteisen oleskeluluvan saaneiden, kiintiöpakolaisten, taustaltaan eri kansallisuuksia olevien työllistymisen eroja. Räsänen tarkastelee maahanmuuttajien mielenkiintoa yrittäjyyttä kohtaan ja kuinka yleistä yrittäjyys on heidän joukossaan.

Reetakaisa Pakisjärvi (2013) Vaasan yliopistosta on keskittynyt pro gradu –tutkielmassa maahanmuuttajien työllistymisen edistäviin tekijöihin Pohjanmaalla. Pakisjärvi tarkastelee alueen kehityksen suhdetta maahanmuuttajien työllistymiseen erinäisten projektien kautta. Alkukartoituksen ongelmallisuus sekä kehittäjäverkoston rooli maahanmuuttajan työllistymisessä ovat myös tarkastelun kohteena.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimusongelman ratkaisuun vaikuttaa muun muassa hankittu aineisto ja analyysimenetelmä, joka valitaan yleensä sen mukaan, millainen on ongelmanasettelu tutkimuksessa. Tässä osiossa lukija saa selvyuden missä määrin aihetta on aikaisemmin tutkittu. Osio avaa tarkemmin myös tutkimuksen kohderyhmää, tutkimusaineiston keräämistä, tutkimusotetta sekä perusteluja valitulle aineiston analyysimenetelmälle. Lopuksi tarkastellaan opinnäytetyön eettisyyttä sekä luotettavuutta.

5.1 Tutkimusote

Kvalitatiivinen eli laadullista tutkimusta voidaan kutsua myös empiiriseksi tutkimukseksi. Kanasen (2017, 33–36) mukaan tutkimuksesta löydettävät havainnot laadullisen menetelmän avulla, pyritään löytämään ilman tilastollisia tai määrällisiä keinoja. Laadullinen tutkimus tulee kyseeseen, kun ilmiöstä halutaan saada syvälinen näkemys sekä hyvä kuvaus ilmiöstä. Kvalitatiiviseen tapaan se tapahtuu sanoilla ja lauseilla, sen ollessa kuvailevaa eli deskriptiivistä. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään ilmiöstä saamaan ymmärrys kysymykseen mistä ilmiössä on kyse. Tutkijan käyttäessä tätä menetelmää hänen tarkoituksenaan on kerätä aineistoa riittävästi, jotta ilmiö tulee ymmärretyksi ja tutkimusongelma ratkeaa.

Kanasen (2017, 34) mukaan laadullisen tutkimuksen tehtävänä on selittää, mutta myös kehittää jo olemassa olevia teorioita ja malleja. Nämä teoriat ja mallit reaali-maailmasta toimivat laadullisen tutkimuksen pohjana. Tämän tutkimusmenetelmän ero verrattuna määrälliseen eli kvantitatiiviseen tutkimukseen on siinä, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrä on vaikea etukäteen hahmottaa, kuten myös mitä aineistoa kerätään.

Kananen (2017, 154) täsmentää kuinka triangulaatio määritellään sellaiseksi, joka on strategialtaan monimenetelmällinen. Menetelmässä tiedonkeruumenetelmiä ilmiön ymmärtämiseksi sekä saamiseksi käytetään useampaa eri tutkimusmenetelmää, jotka yhdistetään samassa tutkimuksessa. Tulosten vahvistamiseksi, avartamiseksi ja ymmärryksen sekä ratkaisun löytämiseksi, tutkimusongelman ollessa

monisäikeinen ja ongelman ollessa fokusoimaton, käytetään triangulaatiota. Vaihtoehtoisista paras on kerätä tutkimusaineisto haastattelumenetelmällä, jolla saadaan tietoa, joka koskee muun muassa mielipiteitä, käsityksiä ja kokemuksia. Tässä tapauksessa kvalitatiivinen menetelmä on sopivin vaihtoehto.

Tässä työssä halutaan saada mahdollisimman syvä käsitys sosiaalisten kontaktien merkityksestä työllisyys –ilmiöön. Ilmiön ollessa monimuotoinen, yhdellä menetelmällä ei saada aikaan syvällistä ja tarkkaa tulkintaa sekä riittävää tietoa. Tästä johtuen tiedonkeruumenetelmäksi muodostui kyselylomake sekä haastattelu. Tutkimuksessa korostuu laadullisen tutkimuksen menetelmiä, joita on tutkittavilta kerättävä aineisto vuorovaikutussuhteessa. Aineiston kerääjänä toimii tutkija itse, aineiston tutkimus on moniulotteista ja monilähteistä sekä huomio keskittyy tutkittavan näkemyksiin, näkökulmiin ja merkityksiin (Creswellin 2007, 34). Tyypillinen laadullisen tutkimuksen piirre, joka onkin päämääränä, on tutkittavan ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen.

Ennen opinnäytetyöprosessia käytiin perusteellista analysointia siitä, mihin tutkijoina pystytään ja mikä on liian haasteellista. Kananen (2017, 36) tuo esille osuvasti, kuinka ”kvalitatiivista tutkimusta on kaikki muu paitsi määrällinen”. Analysoidessa syvällisemmin, mieluisin ja sopivin tutkimustapa on menetelmä, jossa saa olla kontaktissa tutkimuskohderyhmän kanssa. Tämä oli ensimmäinen perustelu menetelmän valintaan.

Laadullisen tutkimuksen valinnan toiseksi perusteluksi on se, että siitä puuttuu kvantitatiivisen tiukat säännöt sekä tutkittavan ilmiön ollessa moniulotteinen ei haluta pyrkiä yleistykseen, joka on tyypillistä määrällisessä tutkimuksessa. Tämä opinnäytetyö ei ole suoraviivainen prosessi, niin kuin se yleensä on kvantitatiivisessa tutkimuksessa. (Kananen 2017, 35.) Kvalitatiivinen tutkimus toimii aina jonkun pohjana, joka yleisimmin on uusi teoria tai malli.

Haastattelut ovat käytetyin laadullisen tutkimuksen menetelmä, jolla on useita muotoja. Tärkeää haastattelussa on muistaa, että kielen tulee olla yhteinen tutkijan ja

haastateltavan välillä (Kananen 2017, 88). Tutkimuksessa haastattelun lisäksi tiedonkeruuvälineenä käytettiin kyselylomaketta, jossa avointen kysymysten lisäksi hyödynnettiin strukturoituja kysymyksiä. Kvalitatiivisessa haastattelussa ei yleensä käytetä tarkkoja strukturoituja kysymyksiä, mutta niitä on tässä tutkimuksessa mukana, sillä ne ovat oleellisia tutkimuksen kannalta. Näitä kysymyksiä ovat esimerkiksi haastateltavan ikä, sukupuoli, koulutus ja asema.

Kyselylomakkeen avoimiin kysymyksiin mietittiin tarkentavia kysymyksiä. Kysymysten ja haastattelun avulla saatiin lisää tarvittavaa tietoa haastateltavasta. Saa- duista vastauksista pystyi muodostamaan holistisen eli kokonaisvaltaisen kokonais- kuvan, joka auttaa tutkimusongelman analysointivaiheessa. Menetelmä eli haastat- telu ja kyselylomake, on puolistrukturoitu haastattelu. Laaditut kysymykset ovat sekä avoimia, että strukturoituja, jossa avoimet tuottavat tekstiä ja lauseita, kun taas strukturoiduissa kysymyksissä vastausvaihtoehdot ovat valmiina.

5.2 Tutkimuksen kohde

Kaikki tutkimukseen osallistuneiden ollessa Etelä-Sudanista perehdyttiin myös tar- kemmin sen kulttuuriin siinä määrin kuin se on oleellista ja tukevaa tämän työn kannalta. Tutkimuksen kohteena ovat eteläsudanilaiset työttömät maahanmuuttajat, jotka ovat asuneet Suomessa yli 10 vuotta. Työssä on merkitystä aineiston laadulla, ei sen määrällä ja tästä johtuen haastatteluun valitsevien henkilöiden määrä rajattiin viiteen henkilöön. Päätös haastateltavien määrästä muodostui sen kriteerin mukaan, että vastauksia analysoidessa haluttiin saada niistä mahdollisimman paljon tietoa.

Tämä työ tutkii eteläsudanilaisten integroitumista ja sosiaalisia kontakteja sekä näi- den vaikutusta työllistymiseen. Ymmärtääkseen haastateltavia ja ilmiötä paremmin tuli meidän tutkijoina nähdä laajempi kokonaiskuva. Kokonaisvaltaisempaan ym- märrykseen päästiin luomalla katsauksen Etelä-Sudanin historiaan, kulttuuriin sekä sen erityispiirteisiin.

British Broadcasting Corporationin eli BBC:n (2018) mukaan Etelä-Sudan on yksi maailman uusimmista valtioista Afrikassa. Sen rajanaapurina pohjoisessa on Sudan,

kun taas etelässä Kenia ja Uganda. Läntisenä naapurina löytyy Etiopia ja maan itäpuolella Kongon Demokraattinen tasavalta sekä Keski-Afrikan tasavalta. Maan luonnonrikkauksista esimerkiksi öljystä huolimatta, maatalous on se joka elättää maan väestöä.

Suomi ja Sudan ovat kaksi hyvin erilaista kansakuntaa. Erilaisuudestaan huolimatta Suomi alkoi hyväksymään eteläsudanilaisia maahanmuuttajia, lähinnä kristittyjä, ja ensimmäiset maan pakolaiset saapuivat Suomeen vuonna 2001. (Dutton 2010, 5.) Sudanilaisia henkilöitä on Suomessa edelleen suhteellisen vähän. Tilastokeskuksen (2016) suurimmat kansalaisuusryhmät – tilaston mukaan, vuonna 2016, sudanilaisten määrä Suomessa ei mahtunut 30 maan listatuimman maan joukkoon, sudanilaisten lukumäärän jäädessä reilusti alle 2500 henkilöön.

Etnisesti ja kielellisesti Etelä-Sudan on hyvin moniulotteinen. Etelä-Sudanin pääkieli on Englanti ja Arabia, joiden lisäksi Etelä-Sudanissa puhutaan 60:ä eri alkuperäiskieltä (Dutton 2010, 12). Etelä-Sudanin väestöstä suurin osa harjoittaa perinteisiä paikallisia heimouskontoja perustuslain tunnustaessa kaikki uskonnot. Varsinaista pääuskontoa Etelä-Sudanissa ei katsota olevan. Heimokulttuureilla on erityinen sija Etelä-Sudanissa, joita kunnioitetaan ja joilla voi olla vahvat ja vaikutusvaltaiset vaikutukset. Toinen ryhmä perinteisten uskontojen rinnalla ovat kristityt, jotka kuitenkin ovat vähemmistönä.

Sukupuoliroolit ovat selkeitä niin koko Afrikassa kuin myös Etelä-Sudanissa missä tasa-arvo ei näyttäydy yhtä selkeänä kuin meillä Euroopassa. Etelä-Sudan on köyhä ja kehittämätön maa, jossa infrakstuuri on lähes olematonta ja jossa varsinkin koulutus on maan suuri haaste. Etelä-Sudanissa 75 prosenttia väestöstä katsotaan olevan lukutaidottomia, väkiluvun ollessa yli 12,5 miljoonaa vuonna 2016. Lukutaidottomia ovat varsinkin naiset. (Encyclopædia Britannica 2017.)

Terve (2018) sivustojen mukaan kanssakäymisen muodoista ja viestinnöistä keskustelu on ehdottomasti tärkein afrikkalaisessa kulttuurissa, jolla onkin pitkät pe-

rinteet. Historia, tarinat ja kulttuuri ovatkin siirtyneet sukupolvelta toisella sanallisesti kautta aikojen ja yleisesti afrikkalaiset kuten eteläsudanilaiset pitävät kommunikointia tärkeänä.

5.3 Tutkimusaineiston kerääminen

Ennen tutkimuksen toteutusta on tärkeää hahmottaa, että aineisto on mitoitettu oikean kokoiseksi verrattuna tutkimusongelmaan, eli kuinka laaja aineiston on oltava, jotta tutkimusongelma saadaan ratkaistuksi. Arvioitava on myös tutkimusongelmaan sopiva aineisto. Tutkimuksessa käytettiin kyselylomaketta haastattelujen tueksi. Sijoittamalla Sosiaaliset kontaktit osa-alue kotoutumista käsittelevään viitekehukseen, saatiin tutkimuskysymyksiin kokonaisuus tarkoituksenmukaiseksi ja systemaattiseksi.

Opinnäytetyön prosessin alussa otettiin yhteyttä Pohjanmaan TE-toimistoon, josta toivottiin saada yhteistyökumppani opinnäytetyölle. Vastausta odotettiin kuukausi saamatta sitä. Ideapaperin pohjalta järjestetty tapaaminen opinnäytetyön ohjaajan kanssa antoi uuden yhteistyökumppani-idean, joten idea TE-toimistosta mahdollisena yhteistyökumppanina hylättiin.

Tutkimukseen osallistuvien haastateltavien löytämiseen tarvittiin yhteyshenkilö, joka löytyi omien kontaktien kautta. Yhteyshenkilö antoi uuden henkilön yhteystiedot haastateltavien löytämiseksi. Vaihtoehtoisista tämä oli paras ja yhteydenotto maahanmuuttajataustaiseen yksityiseen henkilöön auttoi lopulta löytämään haastateltavat. Yhteyshenkilö oli osa yhteisöä, jossa haastateltavat tapaavat säännöllisesti.

Yhteyshenkilö tavattiin kaksi viikkoa ennen suunniteltuja haastatteluja. Yhteyshenkilön kanssa käytiin läpi toiveet haastatteluun valittujen kriteereistä (liite 2). Haastatteluihin valittiin viisi osallistuvaa opinnäytetyön kaikki kriteerit täyttävää henkilöä. Tämän jälkeen yhteyshenkilö kutsui meidät yhteisön viikoittaiseen tapaamiseen, jossa haastateltavat informoitiin asianmukaisesti.

Tutkimukseen osallistuville annettiin järjestetyssä tapaamisessa Saatekirje (liite 3), Kyselylomake (liite 4) sekä Tietoinen suostumus (liite 5). Haastateltaville annettiin

mahdollisuus ennen varsinaista haastattelua esitäyttää kyselylomake. Tietoinen suostumus –lomake käytiin läpi yhdessä, joka kerättiin tapaamisen aikana takaisin allekirjoitettuna. Tapaamisen järjestämisellä ennen haastatteluja haluttiin varmistaa se, että haastateltavilla on aikaa perehtyä kysymyksiin ja pohtia vastauksia.

Tapaamisessa sovittiin yhdessä haastatteluajankohdat jokaiselle haastateltavalle. Haastattelut järjestettiin helmikuussa 2018 Vaasan ammattikorkeakoulun Aleren kiinteistössä ennakkoon varatussa ryhmätyötilassa. Näin varmistettiin rauhallinen ja häiriötön ympäristö haastattelulle. Aineisto tutkimukselle koostui henkilöhaastatteluista. Haastattelut äänitettiin heidän suostumuksella ja litteroitiin tarkasti myöhemmässä vaiheessa, kuitenkin mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. Haastattelut kestivät noin 30-40 minuuttia. Aineistossa haastateltavat jaettiin numero-tunnuksiin satunnaisesti (H1-H5) muun muassa henkilöllisyyden salaamiseksi.

5.4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen käytetyimmistä perusanalyysimenetelmistä. Menetelmän tarkoituksena on tutkimusaineistosta luoda tiivistämällä sanallinen kuvaus ilmiöstä yhtäläisyyksiä ja eroja etsien. Luokittelun ja erittelyn kautta aineistosta rakennetaan uusi kokonaiskuva, jonka pohjalta ilmiötä pyritään yhtenäistämään ja esittämään kokonaan uudessa perspektiivissä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 134.) Menetelmässä on tärkeää, että teoria ja aineisto, jota tutkitaan puhuvat keskenään ja tukevat toisiaan (Peda.net 2018).

Hiltusen (2018) mukaan sisällönanalyysiä voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoria-ohjaavasti tai teorialähtöisesti. Tämä opinnäytetyö on analysoitu teorialähtöisesti eli deduktiivisesti. Peda.net (2018) mukaan deduktiivisessa päättelyssä päättelyn lähtökohta on jo tiedossa, joten johtopäätös ei sinänsä sisällä sellaista uutta tietoa, joka jo olisi tiedossa. Yksittäinen väite deduktiivisessa päättelyssä tapahtuukin usein yleistyksien kautta.

Hiltunen (2018) täsmentää, että teorialähtöisessä sisällönanalyysissä ilmiö on jo tiedettynä, joka työssä on Ager & Strangin (2004) kehittänyt Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys. Prosessi teorialähtöisessä aineistoanalyysissä etenee kolmessa eri vaiheessa siten, että aineisto ensin redusoidaan eli pelkistetään. Tämän vaiheen jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään etsien aineistosta samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä, jotka muodostetaan luokiksi. Lopuksi viimeisenä oleellinen tieto tutkimuksen kannalta erotellaan eli abstrahoidaan. Aineiston tulkinnassa on käytetty sitaateissa olevia tekstikatkelmia haastatteluista, ei vain elävöittämään, mutta myös perustelemaan tutkijoina työn tulkintaa.

Opinnäytetyössä hyödynnetään siis teorialähtöistä aineistoanalyysia, jossa tutkimusongelman apuna käytetään Ager & Strangin (2004) kotouttamisen käsitteellisestä viitekehystä hyödyntäen sen käsitteitä tässä työssä. Samalla teorialähtöinen aineistoanalyysi antaa mahdollisuuden testata teoriaa. Teoriaa tutkiessa, havainnoidaan missä määrin teoriassa olevat kotoutumiseen valittu osa-alue vaikuttavat haastateltavien työllisyyteen, ja nouseeko käytettävästä teoriamallista selkeästi jokin haasteellinen osa-alue haastateltavien välillä.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2012, 6) tarkoituksena on edistää muun muassa eettisiä kysymyksiä tutkimuksessa. He korostavatkin, että tutkija itse vastaa ensisijaisesti hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja niiden noudattamisesta. Tieteellisen tutkimuksen tulokset voivat olla eettisesti hyväksytyjä, luotettavia ja uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu noudattamalla hyviä tieteellisiä käytäntöjä silmällä pitäen. Näitä tieteellisiä käytäntöjä ja niiden keskeisiä lähtökohtia ovat muun muassa tutkimustulosten arvioinnissa, tallentamisessa sekä esittämisessä noudatettavat toimintatavat. Näihin lukeutuu esimerkiksi rehellisyys, tarkkuus, objektiivisyys, avoimuus, vastuullisuus ja yleinen huolellisuus. (TENK 2012, 6.)

Hyvää tieteellistä käytäntöä katsotaan olevan myös eri tiedonhankintamenetelmät, jossa kunnioitus toisen tekemää tutkimusta kohtaan sekä oikea viittaustapa ja raportointi ovat eettisesti kestäviä mutta myös tutkimuksessa syntyvien tietoaaineistojen oikeanlainen arkistointi, tieteelle sopivalla tavalla. (TENK 2012, 6.)

Haastattelutilanne on merkityksellinen ja siihen tulee kiinnittää huomiota, jotta ilmapiiristä saadaan positiivisen luottamuksellinen. Tutkimuksen haastattelutilanne saatiin oikeaksi kunnioittamalla sekä arvostamalla haastateltavia, jolloin asenne tuli olla kiinnostunut niin haastateltavaa kuin aihetta kohtaan. Tärkeää on myös, että käsityksiä, joita haastateltava esitti, ei kyseenalaistettu. Haastattelijan roolissa, oli kiinnitettävä huomiota myös, ettei esitetä omia mielipiteitä aiheesta. Haastattelutilanne kokonaisuudessaan määritteli sen, kuinka hyvin saadaan haastateltava avautumaan.

Tässä opinnäytetyössä onnistuttiin luotettavuuden ja eettisyyden osalta hyvin. Aikaisessa vaiheessa ennen tutkimussuunnitelman alkua pohdittiin tarkoin, miten varmistetaan, että tutkimuksessa noudetaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Lisäksi varmistettiin, ettei tutkimuksessa loukata ketään sekä toiminta on eettistä. Varmistaakseen tässä tutkimuksessa eettisyys tuli tiedostaa ja huomioida haastateltavan ihmisarvo sekä itsemääräämisoikeus. Tutkimuksen keskittyessä maahanmuuttajiin, työssä korostui sensitiivisyys.

Tutkimuksen rajausta tehdessä maahanmuuttajaryhmästä, tärkeää oli eettisyyden näkökulmasta miettiä, mitä tutkimukseen osallistuvilta voitaisiin kysyä. Huomioida tuli myös mitkä kysymykset olisivat eettisesti väärin. Salassapitovelvollisuus oli tärkeää huomioida sekä millä keinoin varmistettiin haastateltavien yksityisyydensuoja haastattelutilanteessa. Tutkimuksessa haastatteluaineisto pidettiin salassa sekä aineisto säilytettiin oikealla tavalla. Tutkimuksen valmistuttua aineisto hävitetään tieteelle sopivalla tavalla. Tampereen Yliopiston (2018) Tietoarkiston mukaan tutkimusaineiston hävittäminen tulee olla suunnitelmallista. Käyttötarpeen päätettyä tulee varmistua siitä, että tiedostot ovat lopullisesti hävitetty. Tämän tutkimuksen valmistuttua kaikki aineisto hävitettiin erittäin huolellisesti, niin sähköisenä muotona kuin paperisena versiona.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa syvennyttään yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin tutkimuksen kolmeen tutkimuskysymykseen esitellen samalla tutkimuksen tutkimustulokset.

6.1 Aineisto ja luokittelu

Haastatteluaineisto jaettiin kolmeen kategoriaan eli luokkaan, jotka ovat: Maahanmuuttajan Sosiaaliset sillat, Sosiaaliset siteet, Sosiaaliset linkit. Tässä opinnäytetyössä vastauksia haluttiin saada kysymykseen, miten 10 vuotta Suomessa olleet maahanmuuttajat näyttäytyvät nimenomaisen viitekehyksen Sosiaaliset kontaktit osa-alueella työllistymisen näkökulmasta.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

1. Mikä on läheisten merkitys maahanmuuttajien työllistymisen kannalta?
2. Miten maahanmuuttajan työllistymiseen vaikuttavat erilaiset verkostot?
3. Mikä on maahanmuuttajan kokemuksen mukaan viranomaisten ja yksityisten palvelutuottajien merkitys heidän työllistymiseen?

Haastateltavat olivat kaikki miehiä ja muuttaneet Etelä-Sudanista Suomeen 13-14 vuotta sitten. Kaikilla haastateltavilla on Suomen kansalaisuus. Äidinkielenään kaikki paitsi yksi puhuvat arabiaa, mutta vastaajista kolmella oli myös oma heimo-kielensä.

Kuvio 3. Sosiaaliset kontaktit –osa-alue

Kuvio 3 selventää Sosiaaliset kontaktit –osa-alueetta, Agerin ja Strangin (2004) Koutumisen käsitteellistä viitekehyksestä. Kuvio tarkentaa sosiaalisten kontaktien

osa-aluetta ja indikaattoreita tutkimustuloksien kannalta. Työn merkittävimmät indikaattorit ovat sosiaaliset sillat eli lähipiirin ja läheisten merkitys, sosiaaliset siteet eli erilaiset verkostot sekä sosiaaliset linkit eli viranomaiset. Tutkimustuloksissa käydään läpi jokainen indikaattori erikseen työllistymisen näkökulmasta sekä vastaajien kokemukset aihepiiriin liittyen.

6.1.1 Lähipiirin ja läheisten merkitys työllistymiselle

Sosiaalisen tuen kannalta on osoitettu kuinka merkittävä perheen, sukulaisten ja ystävien väliset suhteet ovat. Maahanmuuttajan sopeutuessa suuriin elämänmuutoksiin, kuten muutto uuteen maahan ja uuden kulttuuriin hyväksyminen, silloin läheisten tuen tärkeys korostuu. Identiteetti ja suhteet maahanmuuttajataustaisella ovat yleensä yli valtion rajojen ylittäviä suhteita. (Kokkonen 2018, 16, 98.) Ensimmäisenä teemana ovat maahanmuuttajien lähipiirin suhteet. Ilman tunnistusta tietyissä etnisessä, uskonnollisessa tai maantieteellisessä yhteisössä integraatio eli "assimilaatio" voi olla riski. (Ager ym. 2004, 21.)

Ensimmäiseksi teeman sisällä tarkastellaan haastateltavien lähipiiristä tärkeintä eli heidän perhettään. Tiedusteltaessa haastateltavien siviilisäätyä, kaikki kertoivat olevansa naimisissa. Perheiden lasten lukumäärä vaihteli 3-5 lapseen ikähaarukan ollessa 0,5-29 vuotta. Yhdellä haastateltavalla ei ollut lapsia. Teeman sisällä haluttiin kartoittaa myös haastateltavan muuta lähipiiriä perheen lisäksi.

”Perheen asia sen takia minä en ole töissä. Mutta jos saada työpaikka lähelle sitten.. Kaksivuorotyö vaikeuttaa, jos minä saa työpaikka se vaikuttaa vaimon työ.” (H1)

”Suomi on hyvä maa, tasa-arvoinen, ei ole väliä onko rikas tai köyhä, Suomessa kaikki samanlaisia, ei ole ketään kellä ei ole asuntoa, ei nälkää, sairaalassa kaikki hoidetaan, valtio auttaa kaikkia, elämä on helppoa täällä Suomessa ja toivottavasti systeemi kehitty entisestään. Ihmisten pitäisi saada työtä, jotkut ihmiset nuoret, paljon voimaa pitää saada tehdä, tämä on tylsää.” (H2)

6.1.2 Verkostojen merkitys työllistymiselle

Laajempien suhteiden ja integroitumisen kannalta maahanmuuttajalla kuuluminen lähiryhmään on myös tärkeää. Siteiden luominen muuhun yhteisölliseen, omaan lähiryhmään sekä kantasuomalaisten tukeen tuo sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja avaa mahdollisuuksia kulttuurisen ymmärryksen ja taloudellisten mahdollisuuksien laajentamiseen (Ager ym. 2004, 20). Tutkimustulosten tarkastelu jatkuu teemalla, joka tutkii maahanmuuttajan verkostoja.

Teemassa tarkastellaan, miten maahanmuuttajat kokevat lähiympäristön ulkopuolella olevat suhteet ja niiden merkityksen ja tärkeyden. Nämä suhteet ovat kotoutumisen ja kulttuurien välisen ymmärryksen kannalta tärkeitä. Ulkopuolisilla suhteisiin tässä yhteydessä tarkoitetaan eri etnisiä uskonnollisia ryhmiä ja kantaväestöä. Useat Euroopassa tehdyt tutkimukset osoittavat kuinka maahanmuuttajat ovat Suomessa ja muualla Euroopassa keskimääräistä uskonnollisimpia ihmisiä verrattuna kantaväestöön. Tutkimukset osoittavat myös, kuinka kauemmin maassa asuvat maahanmuuttajat ovat vähemmän uskonnollisimpia kuin ne maahanmuuttajat, jotka ovat olleet maassa vähemmän aikaa. (Timonen 2014, 6.) Lisänäkemyistä ja syvennystä teemaan tuo uskonnon sekä politiikan merkitys ja suhde haastateltavalle.

Teeman sisällä vastaajilta kysyttiin kokevatko he kantaväestön tuntemisen tai ystävyyden edesauttavana tekijänä työnsaamisessa? Kaikki viisi haastateltavaa olivat yksimielisiä ja vahvasti sitä mieltä, että kantaväestön tunteminen on hyödyllistä töitä haettaessa. Neljä viidestä haastateltavasta mainitsi heillä olevan suomalaisia ystäviä, mutta ystävyyden laatu oli enemmänkin kaveruutta, joiden kanssa vain tervehdettiin ohimennen. Ainoastaan yksi haastateltava nosti selvästi esille, että suomalaiset ystävät ovat edesauttaneet työllistymistä.

”Mulla on paljon suomalaisia ystäviä mutta ei niin läheisiä. Mun kokemus on, että kun sulla on joku hyvä suomalainen, on helppo saada työtä, pääsee vähän sisäpiirin kautta.”(H4)

Maahanmuuttajien suhteisiin sisältyy myös eri uskonnollisia kontakteja. Viisi vastaajaa edustavat kolmea eri uskontokuntaa siten, että vastaajista kaksi oli kristittyjä,

kaksi muslimeja ja yksi vastaajista oli katolilainen. Seuraavaksi haastateltavilta kysyttiin ovatko he aktiivisia uskonnollisen yhteisön jäseniä. Timosen (2014, 6, 12) mukaan toimintamuodoista yleisin, joka edistää kotoutumista on uskonnon harjoittaminen. Useat maahanmuuttajat eivät ole kuitenkaan erityisen uskonnollisia. Saadut vastaukset olivat samansuuntaisia kuin Timonen mainitsee. Yllätyksenä meille oli, että jopa kolme vastaajista ei ollut aktiivinen uskonnollisen yhteisön jäsen. Vain kaksi mainitsi vastauksissaan olevan hyvin aktiivinen.

Integraation näkökulmasta uskontoaiheisilla kysymyksillä haluttiin saada vastauksen ja käsityksen miten eri etnisistä kontakteista ja kuinka uskonnollisuus koetaan, heidän asuessa Suomessa jo yli kymmenen vuotta.

”Oon aktiivinen uskonnollisen yhteisön jäsen. Tarkoittaa, että välillä käyn muslimiyhteisössä ja Vaasassa on muslimikirkko, joka on lähellä meitä ja olen sen ryhmän jäsen, en oo korkearvoisempi yhteisössä. Käynti riippuu mun ajasta ja kuukaudessa käyn 2-4 kertaa.”(H5)

Lisäkysymyksellä haluttiin vastaajilta syvempää tietoa uskonnon merkityksestä ja heiltä kysyttiin kokevatko he saavansa henkistä pääomaa harjoittaessaan omaa uskontoa? Vastaajista kaikki vastasivat, että he saavat jonkinlaista henkistä pääomaa, toiset enemmän ja toiset vähemmän.

”En tiedä miten vastata siihen, että saanko jotain henkistä pääomaa, mut kyl mä sieltä jotain saan vaikka mä en koe sitä ja en tiedä millä tavalla se näkyy.”(H5)

Lisäksi vastaajilta haluttiin selvittää uskonnon ja työllistymisen välistä merkitystä. Hiitola, Anis & Turtiainen (2018, 16) tuovat esille, kuinka heidän mielestään viranomaisten ja eri uskonnollisten monikulttuuristen yhteisöjen välillä on paljon käytämätöntä resurssia ja yhteistyötä, joita pitäisi tunnustaa ja hyödyntää. Heidän mukaansa näillä yhteisöllä voi olla paljon yhteisöjen yksilön kannalta sellaista tietoa ja osaamista, jota viranomaisilla ei ole.

Tutkimukseen osallistuneilta tiedusteltiin kokevatko he uskonnolla olevan merkitystä työsaantiin? Vastaajat olivat melko yksimielisiä siitä, että uskonnolla ei ole vaikutusta työsaantiin. Vastaajista vain yksi oli sitä mieltä, että sillä on merkitystä.

”Joo mä olen luterilaisen kirkon jäsen ja sitten meillä oma arabinkielinen ryhmä ja uskon, että tämä on hyvä, kun on oma hengellisyys ja on jumalan kanssa. Ihmiset luottavat toisiinsa (samaa uskontoa edustava) ja sitten hän tulee mukaan. Joka sunnuntai 50-60 ihmistä tulee. Siellä on arabinkielisiä ja eri maalaisia. Seurakunnassa käydään keskustelua ja joskus Facebookissa ja soitellaan töistä ihmisten kanssa joita on tavattu kirkossa.”(H2)

”Mun mielestä uskonnolla ei ole merkitystä työsaantiin. Mä en ole kokenut, että siitä olis hyötyä mut yleensä ei Suomessa kysytäkään mitään semmosta uskontokysymystä työhaastattelussa. En osaa sanoa, jos etukäteen tietää vaikuttaako se.” (H5)

Vastaajilta haluttiin tiedustella myös heidän kokemuksiaan suomalaisessa politiikassa, joka sekkin vaikuttaa yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Lisäksi kysymystä syvennettiin ja tarkoituksena oli saada tietoon kuuluvatko he kenties johonkin poliittiseen puolueeseen ja voisiko vastauksesta nousta politiikan ja työllisyyden välinen yhteys. Heiltä kysyttiin kuinka aktiivisia he ovat suomalaisessa politiikassa. Kaikki vastaajat sanoivat äänestävänsä Suomen vaaleissa ja vastaajista neljä ei kokenut olevansa aktiivisia kuin taas yksi vastaajista kertoi olevansa hyvin aktiivinen. Suomalaisiin poliittisiin puolueisiin kuului kaksi vastaajista.

”Kyllä, olen aktiivinen politiikassa ja kuulun puolueeseen. Mun mielestä politiikka on hyvä juttu ja tapaan uusia ihmisiä siellä.”(H1)

Kysyttäessä haastateltavilta, olivatko he asioineet tai kuuluivatko he johonkin lähiryhmään, eräs henkilö kertoi olevansa tällaisen lähiryhmän johtaja. Muuna esimerkkinä vastauksissa nousi selkeästi esiin Sudan-yhteisö, joka kokoontuu kerran viikossa Vaasassa. Kaikki haastateltavat kertoivat kuuluvansa tähän ryhmään.

Haastatteluissa haluttiin selvittää tarkemmin yhteisön merkitystä ja suhteita haastateltavalle sekä sen hyötyä työllistymisen näkökulmasta. Haastatteluun osallistuneilta kysyttiin edesauttaako oma kulttuurinen lähipiiri työnsaamisessa. Kaikkien haastateltavien mielestä ryhmän antama tuki oli valtava ja kuuluminen ryhmään koettiin erittäin hyödylliseksi myös työn löytämisen kannalta.

”On hyvä yhteisö koska me juttelemme siellä paljon. Informaatioita saa ryhmän sisältä kaikesta. Joo jos tulee esimerkiksi uusi työpaikka, toinen voi kertoa, että tulee työ. Mun mielestä ryhmä on hyvä juttu työn kannalta.”(H1)

6.1.3 Viranomaisten ja yksityisten merkitys työllistymiselle

Viranomaisten kanssa tapahtuva kanssakäyminen on merkityksellistä. Kuitenkin maahanmuuttajan suhteet viranomaisten kanssa näyttävät vaihtelevan suuresti eri maahanmuuttajaryhmien välillä. Viranomaisilla suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa ja järjestelmässä on suuri rooli. Arkipäiväisillä viranomaiskontakteilla onkin merkitystä maahanmuuttajan integroitumiseen, johon oman haasteensa voi tuoda maahanmuuttajan traumaattiset kokemukset. Viranomaissuhteita on usein kuvattu heikoiksi kuitenkin viranomaisten kanssa tapahtuva vuorovaikutus ja viranomaissuhteilla voi olla merkittäväkin merkitys maahanmuuttajalle. Nämä suhteet voivat uuteen ympäristöön sopeutuessa toimia eräänlaisena peilinä. (Kokkonen 2018, 98–103.)

Henkilön sosiaaliset linkit on määritelty viranomaisten tahojen kanssa tehtävään yhteistyöhön, johon kuuluu erilaiset instituutit ja kolmannen sektorin palvelut (Ager ym. 2004, 22). Työssä haluttiin selvittää asiakkaan näkökulmaa liittyen viranomaisten palveluihin ja heidän näkemyksiinsä aiheesta. Haastateltavilta kysyttiin kokevatko, että he ovat saaneet riittävästi tietoa työhausta ja työnhakuprosessista sekä kokevatko he saavansa asianmukaista palvelua viranomaisilta työhön liittyvissä asioissa.

Haastatteluista kävi ilmi, että haastateltavat olivat tyytyväisiä siihen, miten heitä on informoitu työhausta ja heidän mahdollisuuksista työmarkkinoilla. TE-palvelut

saivat kaikilta haastateltavilta kiitosta työstään. Yksi haastateltavista nosti esiin, kuinka konkreettisesti TE-palveluiden virkailija auttoi häntä erilaisten papereiden keräämisen kanssa ja neuvoi häntä työnhaussa alusta loppuun. Palvelun koettiin olevan kautta linjan hyvää ja asianmukaista.

”TE-toimisto auttaa aina, esimerkiksi viime vuonna, kun yritin hakea työ Helsingissä bussinkuljettaja, sitten kun mentiin sieltä, minä unohdin paperit Onnibussissa, sitten kun minä tulin täällä, virkailija auttoi minua paljon, hän kopio viisi paperia, jos tämä puuttuu, sitten sinulla on toinen paperi. Hyvää palvelua.” (H1)

Haastatteluissa käsiteltiin viranomaisten roolia työnhakuprosessissa. Haastateltavilla kysyttiin, onko heillä mahdollisesti jotakin toiveita viranomaistahoille heidän työllisyyteensä liittyen sekä kuinka paljon haastateltavat saavat itse päättää omista asioistaan työnhakuprosessissa. Haastateltavat vaikuttivat olevan kaikin puolin tyytyväisiä omaan osuuteensa ja mahdollisuuksiinsa osallistua työnhakuprosessiin.

”Aina meni minun ehdoilla. Minulla on suunnitelma ja se meni aina sen mukaan he kuuntelevat mitä haluan.” (H3)

Kaikki haastateltavat nostivat TE-toimiston tärkeimmäksi ja vastuullisimmaksi toimijaksi maahanmuuttajien työllistymisessä suomalaisessa yhteiskunnassa. Eräs haastateltavista tuo esille myös muita tekijöitä.

”Kaikki on vastuussa mun työllistymisestä, kaikki, te-toimisto, itse, yhteiskunta.” (H3)

6.1.4 Työllisyys

Kasvion (2010, 16) mukaan työ on merkittävä osa ihmisen elämää, jonka kokeminen on jokaiselle henkilölle merkitykseltään yksilöllinen. Työ katsotaan olevan muun muassa yhteiskunnan statuksen määrittäjänä. Molemmat sekä ulkoiset syyt että sisäiset tekijät vaikuttavat maahanmuuttajan työllistymiseen. Koulutus, kotimaa ja työntekoa tukevat kulttuuriset tekijät ovat muun muassa maahanmuuttajan

sisäisiä tekijöitä, kun taas ulkoisia syitä ovat esimerkiksi työvoiman kysyntä ja rekrytointitekiäjät kuten työnantajan asenteet ja syrjintätekijät. (Järvikoski & Härkäpää 2011, 128.)

Tutkimuksessa tuli selkeästi esiin kuinka merkittävä työ oli haastateltaville. Haastatteluisa käytiin läpi teemaa erilaisten kysymysten kautta. Haastatteluisa kysyttiin kuinka haastateltavat kokevat omat mahdollisuutensa työllistyä, millainen motivaatio heillä on työntekoa kohtaan ja mitä työ heille merkitsee. Työnteon merkityksellisyys oli selkeästi erittäin tärkeää jokaiselle haastateltavalle. He kokivat, että ilman työntekoa ei voi olla tasavertainen yhteiskunnan jäsen.

”Työn merkitys ja sen tekeminen on niin niin tärkeä. Minulle ihmisenä ja lapsille ja yhteisölle ja kyllä se merkitsee minulle paljon se on niin niin tärkeä. Että mä haluan osallistua tähän yhteiskuntaan ja osallistuminen ei voi tapahtua jos sä et ole työssä.” (H5)

Haastateltavilta kysyttiin haastatteluisa, että minkä takia he luulevat, että he ovat työttömiä eivätkä ole saaneet töitä.

”Mä en tiedä miksi suomalaiset ei anna töitä, melkein kaikki pakolaiset töitä, ehkä vaikea jo ehkä kielitaito on joku ongelma ja joskus joku ulkomaalaiset ovat rasisti, on rasismia.” (H2)

”Yksi asia kyllä kun verrataan, muiden maiden kanssa tässä on työpula, että Suomessa on työpula ja sen lisäksi firmat vaativat paljon. Vaikka sä haluat kantaa jotakin vaa ne kysyy kokemuksista ja nää asiat ei tapahtu muissa maissa vain Suomessa, mutta pääasia on se, että työpula. Ja sen lisäksi ulkomaalaisuus sen lisäksi vaikuttaa jos sä olet maahanmuuttaja on tosi vaikeeta saada, kun mä äskön sanoin, jos sulla on ystävä kyllä sä saat töitä niin helpommin niin sulla on tässä 10-12 ystävää ja suomalaisella on satoja ystäviä niin kyllä se on helpompaa saada töitä.” (H4)

Viimeisenä kohtana kyselyn avulla haluttiin selvittää Agerin ja Strangin (2004) teoreettisen viitekehyksen pohjalta, mitkä kolme indikaattoria nousevat haastateltavien

mielestä merkittävimmiksi syyksi siihen, että he ovat tällä hetkellä työttömiä. Neljä viidestä haastateltavasta nosti työmarkkinatilanteen sekä rasismien vaikuttavimmaksi tekijäksi vaihtoehtoista.

Kuvio 4 selventää haastateltavien vastauksissa ilmenneitä työttömyyden eri syitä. Kaikki viisi haastatteluun osallistunutta kommentoivat työmarkkinatilannetta ja työllisyyttä monin erilaisin tuntemuksin. Haastateltavat saivat valita kyselylomakkeessa kysymyksessä 12 kolme merkittävintä tekijää heidän työttömyyteensä.

Kuvio 4. Työttömyyden merkittävimmät tekijät vastaajien mukaan

Painavimmaksi syyksi haastateltavat kokivat eniten vallitsevan työmarkkinatilanteen sekä rasismien. Haastateltavat olivat tietoisia varsinkin maahanmuuttajan huonosta työllisyysasteesta mutta kokivat, että kantasuomalaisilla oli myös haastava tilanne työllistyä. Työmarkkinatilannetta enemmän vaikuttava syy olikin tulkinnan mukaan rasismi. Esimerkkinä mainittiin, kuinka työhaastattelutilanteeseen oli vaikea päästä jo pelkästään ulkomaalaisen nimen vuoksi, vaikka koulutus haettuun ammattiin oli hankittu. Vähiten haastateltavien mielestä heidän työttömyyteen vaikuttivat perhe, kielitaito, koulutus ja yhteisöt.

”Työmarkkinat on vaikea, monet firmat menevät kiinni, konkurssi tai jotain, mitä tekee työntekijöille.” (H3)

”Ehkä liian vähän töitä, ennen olin töissä siivojana, siivojaan on helppo löytää työpaikka ja bussinkuljettaja, en osaa sanoa mikä on oikein. Siivous

on helpompi saada. Olen kiinnostunut bussinkuljettaja, minä yritin mennä kaksi paikkaa. Ennen kun minä menin sinne ja menin sinne näytin todistus, sitten ensimmäinen kerta, he sanoivat pomo ei ole paikalla, sitten menin takaisin kuukausi tai kaksi kuukautta, sitten kun mentiin takaisin, siellä sanottiin, etkö ole ajanut ollenkaan, ehkä minä olen unohtanut ajaa. Minä luulen näin, lopuksi sanoo, että ei ole paikkaa.” (H1)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yli 10 vuotta Suomessa asunut maahanmuuttaja, henkilöt voivat kokea jatkuvia haasteita vielä useamman vuoden Suomessa asumisen jälkeenkin. Suomen kieltä on opiskeltava jatkuvasti, oltava aktiivinen ja osallistuttava, jotta olisi mahdollisimman tasavertainen kantasuomalaisiin nähden esimerkiksi työmarkkinoilla. Lisäksi oman identiteetin sekä elämän rakentaminen on jokapäiväistä työtä maassa, joka ei ole kotimaa. Lähtömaassa olleet vahvat sosiaaliset kontaktit on rakennettava uudelleen vieraassa maassa. Kantasuomalaisten ystävien löytyminen sekä suhde heihin ja viranomaisiin voi olla edelleen haastavaa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Suomessa asuneita vaasalaisia työttömiä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, jotka ovat saapuneet Suomeen kiintiöpakolaisina Etelä-Sudanista. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada esille teorian ja haastattelujen avulla, miten maahanmuuttajat ovat kotoutuneet tarkastellen nimenomaisen työssä käytettävän viitekehyksen pohjalta eri sosiaalisia kontakteja ja niiden merkitys integroitumiseen sekä työllistymiseen.

Miltä maahanmuuttajien eri sosiaaliset kontaktit vaikuttavan tämän tutkimuksen valossa integroitumiseen ja työllisyyteen? Tuomme johtopäätöksissä vastauksia työn alussa esitettyihin tutkimusongelmiin sekä tutkimuksen kannalta oleellisimpia olettamuksia. Opinnäytetyön laadullinen ote ei salli liian laajoja yleistyksiä. Pyrimme tutkimusongelman ja ilmiön syvällisempään sekä ymmärrettävämpään kuvaamiseen.

Tutkiessa maahanmuuttajan eri sosiaalisia kontakteja oli kaikilla tutkimukseen osallistuneilla syntynyt Suomessa asuessaan suhteita viranomaisisten, kantasuomalaisten ja eri etnisten ryhmien kanssa. Yllättävää vastauksissa oli, että perheen ja uskonnon merkitys eivät näyttäytyneet tutkimuksessa niin vahvasti kuin oletimme. Yllätyimme myös, kuinka kolmannen sektorin toimijat eivät nousseet tutkimuksessa esille. Mainitessa haastattelussa kolmannen sektorin järjestöjä, pystytiin vastauksista päättämään, ettei niitä koettu tämän tutkimuksen mukaan ainakaan merkityksellisiksi.

Osallisuus ilmiönä nousi teoriaosuuden kartoittamisen aikana, niin sosiaalihuolto-laissa, hallitusohjelmassa kuin yleisessä keskustelussa. Tämän vuoksi teoriaosuuteen päätettiin sisällyttää osallisuus, joka osoittautui oikeaksi ratkaisuksi. Haastateltavat maahanmuuttajat kokivat sen yhtä ajankohtaiseksi. Haastattelut toivat esille sen, että tutkimukseen osallistuneet kokivat olevansa enemmän yhteiskunnan jäseniä, kun heille annetaan mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan ja viranomaiset osallistuttaisivat heitä enemmän. Maahanmuuttajat kokivat, että heidän ollessaan työelämässä ja osallisena erilaisissa yhteisöissä heidän elämänlaatunsa oli parempi. Haastateltavat kokivat, että yhteiskunnan tulisi ottaa enemmän vastuuta ja luoda toimenpiteitä, jolla varsinkin maahanmuuttaja ja kantaväestö kohtaisivat.

Opinnäytetyön tutkimustulokset vahvistivat tosiasian, kuinka ammattilaisten rooli on keskiössä edesauttaessa asiakkaiden sosiaalisten kontaktien syntymistä. Suhteiden luominen ei ole pelkästään merkityksellistä vaan niitä on myös ylläpidettävä. Suhteiden ylläpitämisessä ammattilaisten apu on merkittävää. Sosionomin palvelujärjestelmätuntemus korostuu näiden sosiaalisten kontaktien luomisessa ja ylläpitämisessä asiakkaan rinnalla. Maahanmuuttajan Sosiaalisten siltojen eli viranomaistahojen kanssa käytävässä vuoropuhelussa sosionomi voi omalla ammattitaidollaan merkittävänä hyötynä.

Saatujen tulosten pohjalta mielipiteemme on, että sosiaaliset kontaktit jäävät aivan liian pienelle huomiolle ja puheenaiheeksi Suomessa, ottaen huomioon niiden suuren merkityksen maahanmuuttajan integroitumiselle ja edelleen työllistymiselle. Yleistä keskustelua monikulttuurisuudesta löytyy työpaikoilta ja sen olemassaolo tiedostetaan, mutta silti tämän tutkimuksen tulos osoittaa, että sosiaaliset kontaktit kantaväestön kanssa ovat haastavia luoda.

7.1 Haastatteluaineiston tulokset kuviossa

Tutkimuksen kyselylomakkeen kysymyksillä haluttiin saada vastaus siihen, mikä merkitys on Sosiaalisilla kontakteilla haastateltavien työllistymiseen. Seuraavalla sivulla on esitetty yhteenveto tuloksista kuvion muodossa (kuvio 6). Kuvio tarkentaa ja visualisoi lopputulosta ymmärrettävämpään sekä informatiivisempaan tietoon haastatteluaineistosta. Vastaukset ovat vastaajien keskiarvoja, jonka jälkeen ne ovat hajotettu ja sijoitettu kuvion kolmelle eri sektorille, jotka ovat: pieni, vähäinen ja suuri.

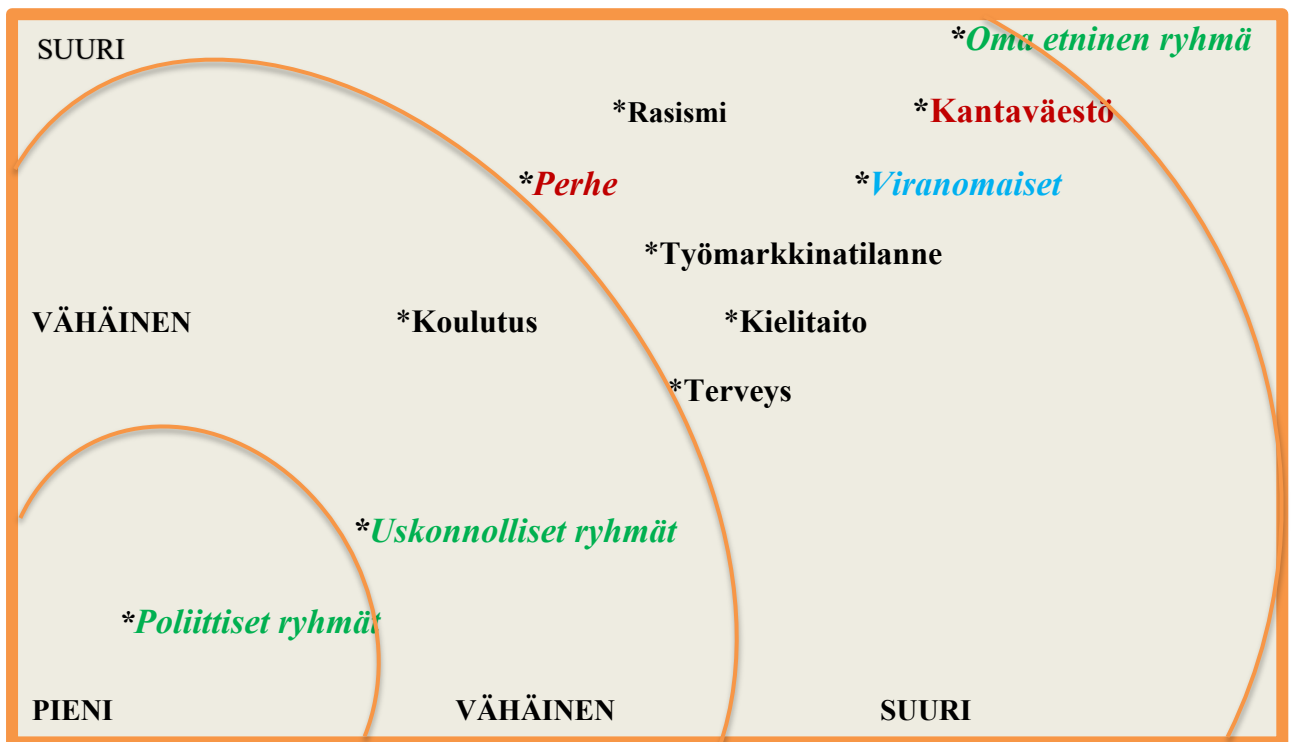
Sektorit kertovat kuinka suuri vaikutus kuviossa esiintyvillä työllisyyteen vaikuttavilla teemoilla kuten viranomaisilla tai perheelle vastaajien mielestä on. Työttömyyteen vaikuttavan teeman sijoituessa pienelle sektorille on sillä vastaajien mielestä ollut pieni merkitys työttömyydelle. Teeman sijoituessa suurelle sektorille vastaajien mielestä on sillä suuri merkitys työllistymiselle jne. Kuvioon on sijoitettu kaikki kyselylomakkeen kysymys numero 12 vastaukset. Tässä kysymyksessä haastatteluun osallistuneiden tuli valita 12:sta työttömyyteen vaikuttavasta tekijästä kolme merkittävintä heidän työttömyyteensä vaikuttavaa tekijää.

Työmme tutkiessa Sosiaaliset kontaktit –osa-aluetta olemme esittäneet seuraavan sivun kuviossa selkeästi vastaukset, jotka kuuluvat tähän osa- alueeseen ja sen kolmeen indikaattoriin Sosiaaliisiin siteisiin, siltoihin ja linkkeihin. Vastaukset on tuotu esille kursivoidusti värikoodin avulla, alla olevan kuvio 5 mukaisesti. Värit ovat punainen, vihreä ja sininen.

Kuvio 5. Vastauksissa käytettävät värikoodit

Kuvio 6 selventää vastausten sijoittumista kolmelle eri sektorille ja niiden merkitystä vastaajalle työllistymisen kannalta. Punaiset sanat kuvaavat tutkimuksessa tutkittuja Sosiaaliset sillat –indikaattoria eli lähipiiriä kuten perhettä. Vihreät sanat kuvaavat Sosiaaliset siteet –indikaattoria esimerkiksi eri verkostoja kuten poliittiset ryhmät. Sinisellä oleva sana kuvaa Sosiaaliset linkit –indikaattoria eli viranomaisia. Mustalla merkityt sanat kuvaavat vastauksissa esiin tulleita muita vastaajien mielestä työttömyyteen vaikuttavia tekijöitä. Nämä sanat eivät kuulu Sosiaaliset kontaktit –osa-alueeseen, mutta ovat vastaajien mielestä olennaisia teemoja, jotka vaikuttavat heidän työttömyyteensä.

Kuvio 6. Yhteenveto tutkimustuloksista

7.2 Sosiaalisten siltojen merkitys

Suhteet lähipiiriin eli perheeseen ja ystäviin kuuluvat Sosiaalisiin siltoihin. Haastateltavilla on verkostoja yli 10 vuoden Suomessa asumisen jälkeen. Tulosten perusteella tärkeimmäksi suhteeksi perheen ja viranomaisten lisäksi nousivat kansuomalaiset. Tulokset osoittivat, kuinka haastateltavien mukaan ystävyysuhde

kantasuomalaisiin on hyödyllisin työllisyyttä edistävä tekijä heille. Tutkimukseen osallistuneiden vastauksista ei nousseet esille asumisen, oleskeluluvan eikä kolmannen sektorin merkitys. Siitä syystä nämä tekijät eivät näy ylläolevassa kuviossa.

Vastausten perusteella nämä suhteet auttavat kotoutumaan ja ymmärtämään paremmin maan kulttuuria sekä luomaan erilaisia ystävyys-suhteita sekä edistäisivät merkittävästi maahanmuuttajan työllistymistä. Yllättävää tutkimuksessa oli, kuinka kaikki ystävyys-suhteet olivat jääneet pinnallisiksi. Ystävyys oli enemmänkin ”morfestelua” ja kaveruutta kuin syvällisempää ja merkityksellistä ystävyys-suhdetta.

Kotoutuminen on kaksisuuntaista. Integroitumisen prosessi haastateltavien kohdalla oli vielä kesken, sillä 10 vuoden Suomessa olon jälkeen suhteet kantasuomalaisiin olivat edelleen heikkoja. Tätä tulisi vahvistaa esimerkiksi ammattilaisten toimesta. Kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien kohtaamiseen tulisi kiinnittää edelleen entistä enemmän huomiota ja keinoja niin yhteiskunnallisesti kuin myös päätäjätasolla. Aineistosta pystyi tekemään johtopäätöksen, että työllistyminen onnistuisi huomattavasti paremmin, jos maahanmuuttajalla olisi merkityksellisiä ystävyys-suhteita kantasuomalaisiin. Niiden luominen ja varsinkin ylläpitäminen koettiin hyvin vaikeaksi.

7.3 Sosiaalisten siteiden merkitys työllistymiselle

WorldVisionin (2008) mukaan afrikkalaisesta ja sudanilaisesta kulttuurista puhuttaessa juurien säilyttäminen ja lähipiiri on hyvin tärkeä. Lähipiiristä esimerkiksi perhe ja sukulaiset määrittelee yksilön tehtävän ja paikan perheen sisällä. Sudanilaisten kulttuuri on hyvin perhekeskeinen ja yksilön identiteetti on sidoksissa perheeseen. Perheelle voidaan katsoa tapahtuvan kaikki se mitä tapahtuu yksilölle eri yhteisöissä. Sukupuoliroolit ovat selkeät sudanilaisessa kulttuurissa. Miespuolinen henkilö kantaa vastuuta talousasioista ja tulevaisuudesta, kun taas naispuolinen henkilö huolehtii lapsista.

Tulkinnoissa päädyttiin osittain samanlaiseen johtopäätökseen haastatteluaineiston perusteella. Yllättävää vastauksissa oli, että perheen sukupuoliroolit olivat vaihtu-

neet. Suurimmalla osalla haastatteluun osallistuvista, perheen äiti kävi töissä, jolloin mies jäi kotiin huolehtimaan perheen lapsista. Tästä voi tehdä johtopäätöksen, että kyseiset perheet ovat kotoutuneet Suomeen ja länsimaalaiseen kulttuuriin. Ajatus siitä, että perheen vaimon ollessa töissä olisi haastateltavien oma aktiivisuus työnhakua kohtaan madaltunut. Taloudellisen vastuun siirtyminen perheen vaimolle, antaa mahdollisuuden haastateltaville hakea koulutusta vastaavaan työtä eikä heidän tarvitse tyytyä mihin tahansa työpaikkaan. Tämä taas osaltaan voi vaikuttaa haastateltavien pitkäaikaistyöttömyyteen.

Aineistosta nousi esiin, miten perheen rooli koetaan. Haastateltavien perhekoot olivat kaikki suuria käsittäen vähintään viisi henkilöä. Perhe koettiin enemmänkin kannustajana ja asuinalueelle jäämisen syyksi, kuin työllisyyden edistäjänä. Vastauksissa ilmeni, kuinka perhe saattaa myös toimia työllistymistä estävänä tekijänä. Työmotivaation ollessa korkealla, perheellisenä kukaan vastaajista ei ollut kuitenkaan valmis lähtemään ja muuttamaan työn perässä toiselle paikkakunnalle. Esille tuli, että muutto toiselle paikkakunnalle olisi voinut olla mahdollinen ilman perhettä, jos työpaikka olisi ollut tiedossa. Haastateltavilla ei ollut muita sukulaisia Vaasassa, kuin oma perhe.

Haastatteluaineisto nosti esiin, kuinka kuuluminen oman kulttuurin etniseen ryhmään voi vaikuttaa sekä edesauttaa mahdolliseen työllistymiseen. Kysymyslomakkeen kysymyksissä kolme ja kuusi tiedusteltiin uskonnosta sekä politiikasta, jonka tarkoituksena oli kartoittaa, kuuluivatko he johonkin edellä mainittuun ryhmään. Vastauksista pystyi päättämään, että uskonnollisiin tai poliittisiin ryhmiin kuului, mutta nämä ryhmät eivät kuitenkaan olleet sellaisia, jotka olisivat vaikuttaneet työllistymiseen.

Vastausten perusteella uskonnolliset ja poliittiset ryhmät antoivat enemmänkin turvallisuuden, pääoman ja osallisuuden tunnetta kuin olisivat vaikuttaneet työllistymiseen. Yleinen uskomus on, että maahanmuuttajien uskonto voi rajata ja säädellä työntekoa. Näin ei vastausten perusteella voi päätellä. Aineistosta nousi esiin, että maahanmuuttajan etsiessä työtä mahdollinen työnantaja ei ole ollut koskaan kiinnostunut hakijan uskonnollisesta taustasta.

Vastauksista pystyi selkeästi päättämään, että muu oman kulttuurin lähipiiri saattoi myös vaikuttaa enemmän haastateltavien mielestä työllistymiseen kuin edellä mainitut perhe, uskonnolliset ja poliittiset ryhmät. Aineiston perusteella etniset ryhmät toimivat parhaiten haastateltaville tiedonlähteenä ja apuna ajatellen työllisyysmahdollisuuksia. Viranomaisten avun ei koettu olevan yhtä tehokasta.

Miksi tällainen omaa kulttuuria edustava eteläsudanilainen ryhmä koettiin niinkin tärkeäksi? Kaikki vastaukset olivat erityisen positiivisia koskien kyseistä ryhmää. Haastattelut toivat ilmi, että afrikkalainen kulttuuri ja sen kokemisen tarve muun muassa kommunikointiin ja kokemusten jakamiseen nousivat keskiöön. Tarve tulla hyväksytyksi omassa lähipiirissä ja ryhmässä on heidän kulttuurillisia ominaispiirteitä. Jäsenten yhteinen kieli ryhmässä vahvistaa yksilöiden välistä suhdetta antaen samalla vahvan aseman yhteisössä. Säännölliset tapaamiset ryhmän kanssa vaikuttavat haastateltavien arkipäivään ja siinä selviytymiseen, jolloin keskustelu niissä ulottuu perheiden sisäisiin asioihin ja neuvontaan. Tutustuessa ryhmän dynamiikkaan, voi huomata sen toimivan kuten mikä tahansa vertaisryhmä. Toiminta perustuu tasa-arvoisuuteen, kunnioitukseen ja tiedon jakamiseen.

7.4 Sosiaalisten linkkien merkitys

Viranomaissuhteet ja heidän kanssaan tapahtuva kommunikointi voi maahanmuuttajalla olla ainoa kontakti kantasuomalaiseen, jolloin suhteen merkitys korostuu. Tutkimukseen osallistuvat ovat asuneet Suomessa jo pidemmän aikaa. Viranomaiset koettiin enemmän hyödyllisenä ja auttavana tahona kuin haitallisina. Kaikkien haastateltavien suhteet viranomaisiin olivat positiivisia.

Tuloksista kävi ilmi, kuinka työn merkitys sekä asennoituminen työntekoon ovat haastateltaville merkityksellisiä. Useampi vastaus toi ilmi, että ilman työtä ei ole mitään. Vastausten perusteella koettiin, että työn tärkeys oli liian korkealla, sillä työttömänä oltiin valmiita tekemään työtä myös harmaalla sektorilla. Maahanmuuttajat halusivat olla hyödyksi yhteiskunnalle, jonka lisäksi työ nähtiin aktivoivana tekijänä.

Moni koki, että työn kautta päiviin tulisi merkitystä ja aika ei kävisi pitkäksi. Vastauksista nousi esille, kuinka viranomaistahoilta haluttiin vielä enemmän konkreettisia toimia varsinkin työnvälityksessä. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että TE-virkailijalla ollessa kontaktit eri työnantajiin, toivottiin ensikontaktin mahdolliselle työ ja harjoittelupaikalle tapahtuvan TE-virkailijan toimesta. Haastateltavat toivovat TE-toimiston olevan jonkinlainen puolestapuhuja ja tien tasoittaja.

7.5 Jatkotutkimukset

Ager & Strangin (2004) luoma Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys antaa mahdollisuuksia useampaan jatkotutkimusaiheeseen. Jatkotutkimuksissa voi keskittyä viitekehysten muihin osa-alueisiin tai yksittäisiin indikaattoreihin. Mielenkiintoista olisi tutkia, kuinka viitekehysten kivijalkana pidettävä Perusta osa-alue toteutuu maahanmuuttajan alkuvaiheen kotoutumisessa. Tarkastelussa voisi olla esimerkiksi Suomeen opiskelun perässä muuttaneet henkilöt viranomaiset tai kolmannen sektorin näkökulmasta katsottuna.

Maahanmuuttajien suhteiden merkitys korostuu eri viranomaiskohtaamisissa. Esimerkiksi sosiaalipalveluissa ja työ- ja elinkeinotoimistossa virkailijana toimii usein naispuolinen henkilö. Yhtenä mielenkiintoisena jatkotutkimusaiheena voisi tutkia myös missä määrin sukupuoli vaikuttaa maahanmuuttajan ja viranomaisten väliseen suhteeseen. Näkökulma voisi olla viranomaisen tai maahanmuuttajan mutta mielenkiintoista olisi tehdä vertailevaa tutkimusta näiden kahden sosiaalisten yksiköiden välillä.

Jatkotutkimuksen aiheena Perusta osa-aluetta voisi tutkia esimerkiksi viranomaisen tai kolmannen sektorin näkökulmasta. Olisi mielenkiintoista tietää lisää ja tutkia myös eri etnisten yhteisöjen välisistä sisäisistä suhteista ja kuinka tärkeäksi ne Suomessa asuessa mielletään eri kansallisuuksien välillä, ajatellen kotoutumista.

Meidät yllätti, kuinka usean haastateltavan perheen nainen oli löytänyt töitä ja mies oli jäänyt kotiin hoitamaan perheen lapsia. Jatkotutkimusaiheena kiinnostaisi tietää myös kulttuurisidonnaisista rooleista ja mitkä mahdolliset eri seikat taustalla vaikuttavat roolien muuttumiseen integroitumisen eri vaiheissa.

8 POHDINTA

Tutkimusta ja opinnäytetyötä on ollut mielenkiintoista tehdä aiheesta, joka on ajan-kohtainen ja kiinnostava. Osittain prosessin aikana koimmekin turhautuneisuutta ja epätoivoa. Arvioidessamme työmme haasteita työn rajausta tuotti ongelmia. Aluksi oli vaikea hahmottaa Agerin & Strangin (2004) kehittämän Kotoutumisen käsitteellisen viitekehyksen laajuutta ja sen suhteuttamista ammattikorkeakoulutasoisen opinnäytetyön vaatimuksiin. Laajuudeltaan se olisi ollut lähempänä pro gradu – tutkielmaa ja ymmärsimme keskittyä vain tiettyyn viitekehyksen osa-alueeseen.

Oleellista työssämme oli avata siinä käytettävä Ager & Strangin (2004) Kotoutumisen käsitteellistä viitekehystä, jota ei olla suomennettu. Haasteita loi teorian käännoistyö ja suurimman osan taustatyön ajasta vei Kotoutumisen käsitteellisen viitekehyksen täydellinen ymmärtäminen termeineen sekä tekstin kääntäminen englannista suomeksi. Teoriatiedon etsiminen ja läpikäyminen oli aikaa vievää. Työssä on käytetty runsaasti lähteitä, sillä aihepiiristä on valtavasti tietoa. Haasteelliseksi muodostui löytää se oleellisin tieto työmme kannalta.

Läpi käydessä laajaa teoriatietoa vahvistimme samalla omaa ammatti-identiteettiämme. Hyödyimme tästä tulevassa työelämässä faktatiedon ja teorian myötä maahanmuuttajien kanssa, sillä laajan teoriatiedon ymmärtämisessä ratkaisimme työelämässä ovat tiedon myötä vähemmän tunnepohjaisia.

Teorian lisäksi varsinainen ymmärrys tutkimusongelmaamme ja ilmiötä kohtaan syntyi analysoidessamme aineistoa, joka mielestämme oli tärkeä tutkimuksen vaihe. Olimme yllättyneitä, kuinka lähes kolmen tunnin litterointiaineisto ja aineiston purkaminen ei vaikuttanut mielestämme työläältä, vaan enemmänkin mielenkiintoa herättävänä.

Pohtiessamme työn kokonaisuutta tekisimme joitakin asioita toisin. Mahdollisen yhteistyökumppanin varmistumiseen ja yhteistyöpyynnön myönteiseen vastaukseen odotimme liian kauan. Odottaminen tuotti epävarmuutta ja loi haasteita työn täysipainoiselle aloittamiselle.

Asetimme kunnianhimoisesti työn valmistumisen tavoitteeksi toukokuun, jolla loimme itsellemme kiireen tunteen. Haasteita aikatauluun toi samanaikainen työskentely eri kurssi oppikokonaisuuksien kanssa. Opinnäytetyön kirjoittaminen piti tapahtua samanaikaisesti muiden kirjallisten tehtävien ja projektien kanssa. Onnistuimme aikataulullisesti kiitettävästi sen vuoksi, koska molemmilla löytyi aito kiinnostus aihepiiriä sekä motivaatiomme ollessa todella korkealla. Opinnäytetyötä tehdessämme ymmärsimme sen hyödyn sekä tarpeellisuuden myös kauas tulevaisuuteen.

Jälkikäteen voidaan todeta, että kiireen vuoksi teimme liian ylimalkaisesti opinnäytetyön eri vaiheiden läpiviemisen. Huomaamme nyt, kuinka olisimme voineet enemmän huomioida saatekirjeen sekä kyselylomakkeen kielioppia sekä oikeinasettelua. Kysymyslomakkeen kysymykset työn tutkimusongelman kannalta onnistuivat, mutta vaihtaisimme kuitenkin joidenkin kysymysten sisältöä ja sanamuotoa.

Pohtiessamme kuinka Sosionomi (AMK) –tutkinnon ammatilliset kompetenssit peilautuvat tähän opinnäytetyöhön, huomaamme yhtymäkohtia. Tärkeimpänä mielestämme tähän opinnäytetyöhön peilautuu sosiaalialan eettinen osaaminen. Sosiaalityötä ei voi harjoittaa, mikäli eettiset perusasiat eivät ole kunnossa. Esimerkiksi ihmiskäsityksen ymmärtäminen on tärkeää varsinkin toimiessa marginaaliryhmien kanssa. Työn kannalta on tärkeä myös asiakastyön osaaminen kompetenssi, joka pitää sisällään esimerkiksi tavoitteellisen, voimavaraisen, osallisuutta tukevan ohjauksen. Tulevina sosionomeina meidän vahvuutena on työskennellä asiakkaan sosiaalisten verkostojen mahdollistajana. Sosionomilla on merkittävä rooli kannustaa sosiaalisten verkostojen luomiseen sekä ylläpitää niitä. Kompetenssit puoltavat aiheemme valintaa ja nostavat sosiaaliset kontaktit tärkeäksi osa-alueeksi työllisyyden kentällä. (Innokylä 2016.)

Koimme opinnäytetyön prosessiksi, jonka aikana opimme paljon uutta aihepiiristä. Prosessin läpiviemiseksi ensimmäinen tärkeä asia oli aikataulutus. Tämä prosessi ei olisi onnistunut ilman, että se jaettiin tarkasti pienempiin työskentelyvaiheisiin.

Sosionomin ammatti on vaativaa asiantuntijatyötä, joka voi sisältää haasteellisia tilanteita. Opinnäytetyön myötä olemme kasvaneet valmiimmiksi, tuleviksi ammatillisiksi. Olemme kehittyneet erityisesti niin kommunikaatiota sekä yhteistoimintaa rakentavassa vuorovaikutusosaamisessa, kuin myös tutkimuksellisessa osaamisessa, joka liittyy tiedontuotantoon. Kasvua on tapahtunut lisäksi ihmisarvoon ja eettisyyteen sitoutuvassa osaamisessa. Kriittisen reflektiivisyyden kehittyminen ammattitaitoisemmaksi opinnäytetyöprosessin aikana on ollut huomattavaa. Tulevina sosionomeina konsultointiosaaminen on meille tärkeää ja se kumpuaa omasta tietämyksestä. Olemme oivaltaneet opinnäytetyön kautta tämän ja kuinka tärkeää se on sosionomin työssä. Tulevan asiantuntijan työtä hyödyttää se, että olemme opineet yhdistämään monia pienempiä tietoperusteita isommiksi kokonaisuuksiksi.

Tämän prosessi on todistanut, kuinka meillä löytyy valmius itsenäiseen ja päämäärätietoiseen asiantuntijatyöskentelyyn myös parityöskentelynä. Parityöskentely oli onnistunut ratkaisu, joka sopi hyvin molemmille. Opinnäytetyö ei olisi onnistunut ilman, että täytimme parityöskentelylle tyypilliset tunnuspiirteet kuten vahva dialogi, toistemme kannustaminen, osaamisen jakaminen ja luottaminen.

Vaikka kirjoitus tapahtuikin suurimmaksi osaksi etänä, luotimme toinen toisiimme ja siihen, että tietyt osakokonaisuudet hoidetaan sovitussa aikataulussa. Parityöskentelyn kautta uuden kehittäminen oli molemmille turvallisempaa, sillä parityöskentelynä omille näkemyksille sai vahvistusta mutta myös kritiikkiä, jota yksilötyöskentelyssä ei tapahdu. Emme toki aina olleet samaa mieltä asioista, mutta prosessin aikana opimme löytämään kyvyn yhteisymmärtämiselle kompromissitilanteissa.

9 LOPPUSANAT JA KIITOKSET

Lähtökohta opinnäytetyölle pohjautuu meidän mielenkiinnolle aihepiiriä kohtaan. Maahanmuuttotyö on selkeä valinta, sillä opintojen alkuvaiheesta alkaen mielenkiinto maahanmuuttajia kohtaan oli huomattava ja on sitä edelleen tätä opinnäytetyötä tehdessämme. Tämä on näkynyt esimerkiksi harjoitteluiden kautta, sillä molemmat ovat suorittaneet kaikki koulutukseemme kuuluvat harjoittelut maahanmuuttotyön parissa. Aihealueen tutkimisen motivaatio koko prosessin aikana ja kiinnostus sitä kohtaan on pysynyt korkealla nimenomaisesti sen vuoksi, että aihe kiinnostaa meitä aidosti. Uskomme tämän välittyvän opinnäytetyössämme sekä tiedämme, että opinnäytetyön tarpeellisuus ja sen rooli korostuvat tulevassa sosionomin ammatissa ja työpaikan etsimisessä. Lisäksi molemmilla tämän työn tekijöillä on selkeä visio jatko-opintojen suhteen sosiaalialalla, joka kannustaa meitä tekemään parhaamme tässä opinnäytetyössä.

Opinnäytetyöprosessi on kestänyt kahdeksan kuukautta. Opinnäytetyöhön kuuluu myös muualta tuleva ohjaus, tuki ja kannustus. Haluamme kiittää opinnäytetyön ohjaajaamme, joka sai meidät aina hetkeksi pysähtymään ja miettimään opinnäytetyötä uusista näkökulmista. Sitkeästi ja ennen kaikkea, kärsivällisesti opinnäytetyön ohjaajamme jaksoi viedä prosessia kanssamme loogisesti eteenpäin, pitäessämme samanaikaisesti tiukasti kiinni aikataulustamme. Kiitokset kuuluvat myös yhdelle kontaktihenkilöstämme, joka auttoi löytämään haastateltavat. Kiitos myös Ritva Mertaniemelle haastattelusta. Saimme häneltä korvaamattoman yksityiskohtaista ja arvokasta tietoa opinnäytetyöhömmme Ager ja Strangin (2004) kehittämästä Kotoutumisen käsitteellisestä viitekehystä.

Kaikkein mieleenpainuvien hetki opinnäytetyötä tehdessä oli, kun saimme tietää, että eräs haastateltava oli saanut työpaikan, aluksi vuoden mittaisen työsopimuksen. Tämä onnistuminen näytti meille sen, että tulevana ammattilaisina peräänantamattomuutta ja kärsivällisyyttä ei koskaan pidä unohtaa varsinkaan työllistymisen polulla.

LÄHTEET

Ager, A. & Strang, A. 2004. Indicators of Integration Final Report. Home Office Development and Practice Report. Viitattu 31.1.2018. <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110218141321/http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs04/dpr28.pdf>

Ager, A. & Strang, A. 2008. Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*. Viitattu 18.1.2018. <https://academic.oup.com/jrs/article/21/2/166/1621262>

Anis, M. & Malin, M. 2013. Maahanmuuttajat hyvinvointivaltiossa. Teoksessa *Muuttajat*, 153–154. Toim. Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. Helsinki. Gaudeamus.

Banulescu-Bogdan, N. 2012. Shaping Citizenship Policies to Strengthen Immigrant Integration. Viitattu 1.12.2018. <https://www.migrationpolicy.org/article/shaping-citizenship-policies-strengthen-immigrant-integration>

BBC 2018. South Sudan country profile. Viitattu 5.4.2018. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14069082>

Busk, H., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S & Tähtinen, T. 2016. *Maahanmuuttajat työmarkkinoilla- tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista*. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 06/2016. Helsinki. Juvenes Print.

Creswell, J. 2007. *Research Design: Qualitative & Quantitative Approaches*. Thousand Oaks. Sage Publications.

Dutton, E. 2010. *From Sudan to Suomi. Sudanese Christians in Northern Finland*. Nordesrter. Books on demand GmbH.

EHJÄ ry 2018. Meistä. Viitattu 8.2.2018. <https://www.ehja.fi/meista/>

Encyclopædia Britannica 2017. World Data Sudan, South. Viitattu 4.4.2018. <https://global.britannica.com/place/South-Sudan>

EURA 2014. *Eu:n rakennerahastojen hallintajärjestelmä. Hyvä alku Pohjanmaalla- hankkeen hakemus*. Viitattu 14.4.2018. <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektkoodi=S20515>

European Union Agency for Fundamental Rights 2017. *Together in the EU – Promoting the participation of migrants and their descendants*. Viitattu 9.2.2018.

Helsingin Sanomat 2017. *Turvapaikanhakijat eivät työllisty – etenkin Irakista ja Somaliasta tulevien työllisyys on hyvin heikko*. Viitattu 16.1.2018 <https://www.hs.fi/talous/art-2000005139833.html>

Hiitola, J., Anis, M. & Turtiainen, K. 2018. Teoksessa Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi, 6–29. Toim. Hiitola, j., Anis, M & Turtiainen, K. Tampere. Vastapaino oy

Hiltunen, L. 2018. Graduryhmä. Graduaineiston analysointi. Powerpoint oppimateriaali. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 27.3.2018. https://www.mit.jyu.fi/ope/kurs-sit/Graduryhmä/.../5%20aineiston_analysointi.ppt

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus.

Innokylä 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Viitattu 7.3.2018. <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/7e5cfcaf-42e5-496f-8568-5937786cd4b2>

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki. WSOYpro Oy

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Teoksessa Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja- sarja, 8–210. Toim. Makkonen, T. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karjalainen, J. & Raivio, H. 2013. Osallisuus ei ole keino tai välinen, palvelut ovat! Teoksessa Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? 12-16. Toim. Era, T. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Viitattu 9.2.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA_1562013_web.pdf

Kasvio, A. 2010. Suomalaisen työelämän muutokset työterveyden näkökulmasta. Teoksessa Työstä terveyttä, 26–35. Toim. Martimo, K-P., Antti-Poika, M. & Uitti, J. Porvoo. Kustannus Oy Duodecim.

Koerselman, K. & Uusitalo, R. 2013. The Risk and Return of Human Capital Investments. Viitattu 31.1.2018. <http://anon-ftp.iza.org/dp7752.pdf>

Kokkonen, L. 2018. Pakolaisten sosiaalinen tuki viranomaiskohtauksissa. Teoksessa Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi, 98–123. Toim. Hiitola, Anis & Turtiainen. Tampere. Vastapaino oy.

Kotouttaminen 2018 a. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Viitattu 22.1.2018. <http://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-kaksisuuntaisuus>

Kotouttaminen 2018 b. Keskeiset käsitteet. Viitattu 22.1.2018. <http://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>

L 30.12.2010/1386 Laki kotoutumisen edistämisestä. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 15.3.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 9.2.2018. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Larja, L. 2017. Maahanmuuttajien työllistyminen ja kotoutuminen tilastoissa -seminaari. Tilastokeskus. Viitattu 8.2.2017. https://www.youtube.com/watch?time_continue=153&v=Wo782waUtDU

Larja, L. & Sutela, H. 2015. Työllisyys. Teoksessa Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014, 71–82. Toim. Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. Helsinki. Tilastokeskus.

Lindström, J. 2017. Valtioneuvoston kanslia. Hallituksen julkaisusarja 5/2017. Ratkaisujen Suomi: Puolivälin tarkistus. Hallituksen toimintasuunnitelma vuosille 2017-2019. Työllisyys ja kilpailukyky. Kärkihanke 4: Uudistetaan työvoimahalinto työllistymistä tukevaksi. Viitattu 18.1.2018. http://vnk.fi/documents/10616/4610410/Toimintasuunnitelma+H_5_2017+280417.pdf

Maahanmuuttovirasto 2018. Turvapaikka Suomesta. Kansainvälistä suojelua ja turvapaikka Suomesta. Viitattu 22.1.2018. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta

Martikainen, T., Saukkonen, P & Säävälä, M. 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki. Gaudeamus Oy.

Mertaniemi, R. 2016. Hyvä alku Pohjanmaalla-hanke. Lukuohje. Pohjanmaan liitto.

Mertaniemi, R. 2018. Hankepöytäkirjan haastattelu 12.3.2018. Hyvä alku Pohjanmaalla-hanke. Pohjanmaan liitto.

Nuutila, O. 2012. Somalitaustaisten maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot ja naapuruussuhteiden merkitys – Tutkimuskohteena Helsingin Meri-Rastila. Pro gradu –tutkielma. Aluemaantiede. Helsingin Yliopisto. Viitattu 7.2.2018. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38326/Gradu_Nuutila.pdf?sequence=2

Pakisjärvi, R. 2013. Maahanmuuttajien työllisyyden edistäminen alueellisessa kehittämisyhteistyössä pohjanmaalla. Pro gradu –tutkielma. Filosofisen tiedekunta. Vaasan yliopisto.

Peda.net 2018. Filosofian argumentointi. Induktio ja deduktio. Viitattu 28.3.2018. <https://peda.net/iin-kunta/iin-lukio/oppiaineet2/filosofia/e1atel2/filosofia1-1001152/1-ajattelu-argumentaatio/1-argumentointi/dji>

Pohjanmaan liitto 2016. Tietoa liitosta. Viitattu 12.3.2018. <https://www.obotnia.fi/tietoa-liitosta/>

Päivinen, J. 2017. Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017/27. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 15.1.2018 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160396/RAP2017_27.pdf

Queen Margaret University, Edinburgh 2018 a. Staff Dr. Alison Strang. Viitattu 1.12.2018 <https://www.qmu.ac.uk/schools-and-divisions/ighd/ighd-staff/dr-alison-strang/>

Queen Margaret University, Edinburgh 2018 b. Staff Professor Alastair Ager. Viitattu 1.12.2018 <https://www.qmu.ac.uk/schools-and-divisions/ighd/ighd-staff/professor-alastair-ager/>

Rakennerahasto 2018. Mitä rakennerahastot ovat. Viitattu 9.2.2018. <https://www.rakennerahastot.fi/mita-rakennerahastot-ovat#.Wn1rzGnFLIU>

Rajaniemi, V. 2017. Diaesitys Hyvä alku Pohjanmaalla- En bra start i Österbotten. Viitattu 24.8.2019. <https://www.google.fi/search?q=hyv%C3%A4+alku+pohjanmaalla&oq=hyv%C3%A4+alku+pohja&aqs=chrome.1.69i57j0l2.8019j0j1&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Raunio, M. 2015. Innovaatiotalouden maahanmuuttopoliitiikka. Kansainvälinen muuttoliike, maahanmuuttajat ja innovaatiopoliitiikka. Työ- ja elinkeinoministeriö. Edita Publishing Oy.

Räsänen, J. 2013. Kutsumattomia vieraita - humanitaaristen maahanmuuttajien työllisyys, työvoiman ulkopuolisuus ja taloudellinen huoltosuhde. Pro gradu – tutkielma. Luonnontieteellinen tiedekunta. Oulun yliopisto.

STEA 2018. STEA. Viitattu 12.3.2018. <http://www.stea.fi/stea>

Stewart, E. 2009. The integration and onward migration of refugees in Scotland: a review of the evidence. Viitattu 12.2.2018. <http://www.refworld.org/pdfid/4fe039762.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 4 § asiakkaan etu. Viitattu 24.8.2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf

STM 2018. Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta. Viitattu 9.2.2018. <http://stm.fi/hankkeet/terveys-ja-hyvinvointi>

Sutela, H. & Larja, L. 2015. Työllisyys. Teoksessa Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointi Suomessa 2014, 71–82. Toim. Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. Helsinki. Tilastokeskus.

Tampereen Yliopisto. Tietoarkisto. Fyysinen säilytys. Viitattu 19.1.2018 <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/fyysinen-sailytys.html#havittaminen>

- TEM 2018. Työllisyyskatsaus elokuu 2018. Työ- ja elinkeinoministeriön uusin julkaistu työllisyyskatsaus. Viitattu 25.9.2018. <https://tem.fi/julkaisulista?subject=Ty%C3%B6llisyyskatsaus>.
- TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 18.1.2018. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Terve.fi 2012. Maassa maan tavalla- Afrikka. Viitattu 7.4.2018. <http://www.terve.fi/matkailu/maassa-maan-tavalla-afrikka>
- THL 2017 a. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Käsitteet. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 22.1.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyokalut/kasitteet>
- THL 2017 b. Osallisuus. Viitattu 9.2.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Tilastokeskus 2018 a. Tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön työttömyystilastojen vertailu. Viitattu 12.4.2018. http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2015-04-28_men_001.html
- Tilastokeskus 2016 b. Px-web-tietokanta. Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain 1990-2016. Viitattu 9.2.2018. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/search/?searchquer=vaasa&rxid=ab2e8e76-fd6a-4a5d-a96d-561dc9922570
- Timonen, J. 2014. Uskonnollisten yhteisöjen tekemä maahanmuuttajien kotoutumista edistävä työ Uudellamaalla. Uudenmaan ELYn raportteja 95/ 2014. Viitattu 25.3.2018. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/101144/Raportteja%2095%202014.pdf?sequence=2>
- Tirkkonen, A. 2016. Maahanmuuttajien työllistyminen ja työllistymisen esteet Vantaan kaupungin näkökulmasta. Pro gradu –tutkielma. Humanistinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.
- Työ- ja elinkeinoministeriön 2015. Innovaatiotalouden maahanmuuttopolitiikka-kansainvälinen muuttoliike, maahanmuuttajat ja innovaatiopolitiikka. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 33/2015. Helsinki. Edita Publishing Oy. Viitattu 14.4.2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74991/TEM-jul_33_2015_web_12052015.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Maahanmuuttajien työllistymistä nopeutetaan uusilla panoksilla. Työ- ja elinkeinoministeriön artikkeleita. Viitattu 17.4.2018. http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/maahanmuuttajien-tyollistymista-nopeutetaan-uusilla-panostuksilla

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018 a. Ministeriö. Viitattu 1.9.2018. <http://tem.fi/ministerio>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018 b. Työllisyyskatsaus kesäkuu 2018. Viitattu 2.8.2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160969/TKAT_Kes%C3%A4_2018.pdf

UNDP 2018. Viitattu 31.1.2018. Financing Solutions for Sustainable Development. About us. <http://www.undp.org/content/sdfinance/en/home/about-us.html>

UNHCR 2018. YK:n pakolaisjärjestö. Tietoa meistä. Viitattu 8.2.2018. <http://www.unhcr.org/neu/fi/tietoa-meistae>

Vaasan kaupunki 2018. Vaasan työttömyysraportti 06/2018. Viitattu 1.9.2018. https://www.vaasa.fi/sites/default/files/atom/vaasan_tyottomyysraportti618.pdf

Valtioneuvosto 2018. Hyvinvointi ja terveys. Viitattu 9.2.2018. <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/hyvinvointi>

Varjonen, S. 2013. Ulkopuolinen vai osallistuja- identiteetit, ryhmäsuhteet ja integraatio maahanmuuttajien elämäntarinoissa. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitos. Yhteiskunta -ja sosiaalitiede. Helsingin yliopisto. Viitattu 7.2.2018. 24 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40789/Varjonen_vaitoskirja.pdf?sequence=1

Väestöliitto 2018. Maahanmuuttajat. Viitattu 22.1.2018. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Walli, M. 2009. Maahanmuuttajien palvelutarpeet sosiaalitoimistossa. Maahanmuuttajaperheiden sosiaaliohjaukokeilun tuloksia. Pro gradu –tutkielma. Sosiaalityön tutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto. Viitattu 7.2.2018. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81051/gradu03891.pdf?sequence=1&isAlloved=y>

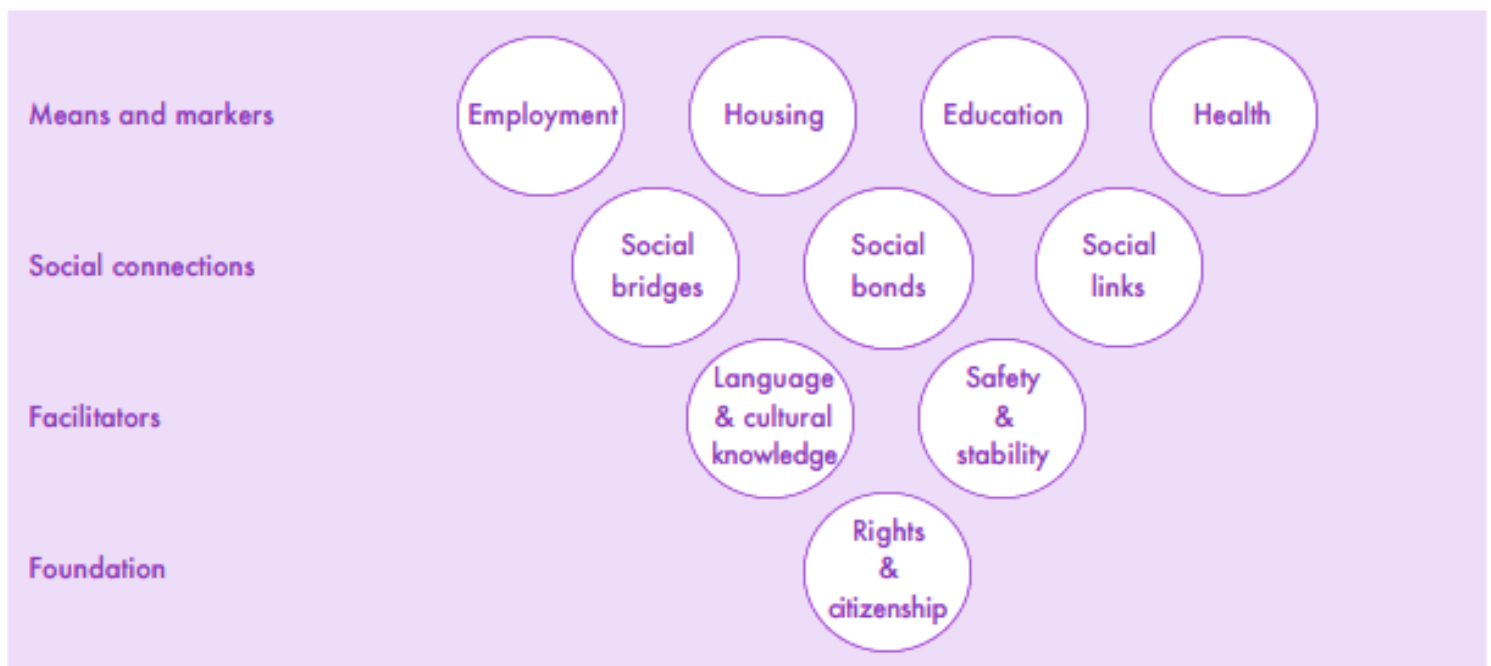
WorldVision 2008. Viitattu 7.4.2018. <https://worldvision.fi/uutiset-ja-media/afrikalainen-is%C3%A4-haastaa-suomalaisen-perheenp%C3%A4%C3%A4n-is%C3%A4n-rooli-vahvasti>

LIITE 1

Ager & Strang 2004, 3.

Framework overview

The framework consists of ten domains, grouped by four themes.

LIITE 2

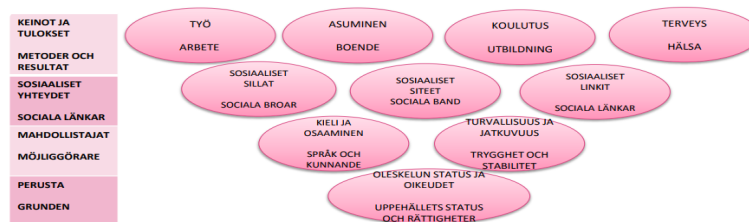

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

INFOKIRJE 31.1.2018

Opinnäytetyömme aihe on yli 10 vuotta Suomessa asuneiden maahanmuuttajien työllisyyteen vaikuttavat tekijät.

Käytämme opinnäytetyössä Ager & Strangin (2008) kotoutumisen käsitteellistä viitekehystä, jossa käsitellään kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tätä pohjaa käytetään haastattelujen pohjana ja kyselylomake on muotoutunut sen mukaan.

Haastateltavien on oltava yli 10 vuotta Suomessa asuneita, työttömiä maahanmuuttajia, 18-29-vuotiaita, joka on tutkimuksemme kannalta erittäin tärkeää. Haastateltavia tarvitaan **viisi (5)** henkilöä.

Haastattelut tullaan pitämään **viikolla 7 eli 12.-16.2.2018**. Jokaiseen haastatteluun on arvioitu kestävän noin tunnin. Haastateltaville tarjoamme kiitokseksi heidän osallistumiseen lahjakortin. Mikäli haastateltavalle sopii, niin haastattelu suoritetaan Vaasan ammattikorkeakoulun Aleren tiloissa, jolla takaamme rauhallisen ympäristön sekä yksityisyydensuojan. Haastattelun toteuttamiseksi tarvitsemme sinulta haastateltavien osoitetiedot, sähköpostiosoite sekä puhelinnumero, jotta voimme lähettää kyselylomakkeen etukäteen sekä saada yhteyden haastatteluajankohdan sopimista varten.

Kiitos paljon avusta!

Lotta Sandell

Jani Vaajala

LIITE 3

SAATEKIRJE 9.2.2018

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Hyvä vastaaja. Tämä kysely tehdään Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden toimesta ja on osa opinnäytetyötä. Työssä tutkitaan **yli 10 vuotta Suomessa asuneiden maahanmuuttajien työllisyyteen vaikuttavia tekijöitä**. Pyydämme teitä ystävällisesti tutustumaan ja täyttämään lomakkeen siltä osin kuin mahdollista. Kutsumme Teidät haastatteluun, jossa käymme lomakkeen yhdessä läpi. Liitteenä on tietoinen suostumuslomake, joka käydään läpi yhdessä ja kerätään tutkimuksen

Käytämme opinnäytetyössä Ager & Strangin (2008) kotoutumisen käsitteellistä viitekehystä, jossa käsitellään kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä, joista painotamme osa-aluetta sosiaaliset yhteydet. Tätä viitekehysten osa-aluetta käytetään haastattelujen pohjana ja kyselylomake on muotoutunut sen mukaan.

Haastattelut tullaan pitämään **viikolla 7 eli 12.-16.2.2018**. Jokaiseen haastatteluun on arvioitu kestävän noin tunnin. Haastateltaville tarjoamme kiitokseksi heidän osallistumiseen lahjakortin. Mikäli haastateltavalle sopii, niin haastattelu suoritetaan Vaasan ammattikorkeakoulun Aleren tiloissa, jolla takaamme rauhallisen ympäristön sekä yksityisyydensuojan.

Opinnäytetyötämme ohjaa Vaasan ammattikorkeakoulun Lehtori Heidi Blom, jolta saa myös lisätietoa opinnäytetyöstä ja häneen voi olla yhteydessä, mikäli tulee jotain kysyttävää.

Heidi Blomin yhteistiedot
Puhelin: +358 207 663 348
GSM: +358 40 559 1963
Faksi: +358 207 663 628
Sähköposti: heidi.blom@vamk.fi

Kiitos mielenkiinnostasi työtämme kohtaan!

Ystävällisin terveisin,
Lotta Sandell

Jani Vaajala

LIITE 4

KYSELY

**MAAHANMUUTTAJILTA TYÖLLISTYMISEEN
VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ**

1

Kysymys 1.

Sukupuoli Merkitse rastilla itsellesi sopivin vaihtoehto. <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nainen ☐ Mies ☐ Joku muu 	Minkä ikäinen olet? _____ VUOTTA Kuinka kauan olet asunut Suomessa? _____ VUOTTA
Siviilisääty Merkitse rastilla itsellesi sopivin vaihtoehto. <ul style="list-style-type: none"> ☐ Naimaton ☐ Naimisissa ☐ Eronnut ☐ Leski ☐ Rekisteröidyssä parisuhteessa 	Kansallisuus Merkitse rastilla itsellesi sopivin vaihtoehto. <ul style="list-style-type: none"> ☐ Suomi ☐ Joku muu; mikä: _____ Äidinkieli _____

Kysymys 2.

Uskonto Merkitse rastilla itsellesi sopivin vaihtoehto. <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kristitty ☐ Muslimi ☐ Hindu ☐ Buddhalainen ☐ Ateisti/en usko ☐ Jokin muu, mikä: _____

Kysymys 3.

Valitse itselle sopivin vaihtoehto ympäröimällä.	TÄYSIN ERI MIELTÄ	2	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ	3	4	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ	5
Olen aktiivinen uskonnollisen yhteisön jäsen.	1	2	3	4	5		
Koen, että saan henkistä pääomaa osallistumalla ja harjoittamalla omaa uskontoani.	1	2	3	4	5		
Koetko, että uskonnolla on merkitystä työnsaantiin?	1	2	3	4	5		

2

Kysymys 4.

Valitse itselle sopivin vaihtoehto ympyröimällä.	TÄYSIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ		
Oletko saanut riittävästi tietoa työnhausta ja työnhakuprosessista?	1	2	3	4	5
Koetko saavasi asianmukaista palvelua viranomaisilta työhön liittyvissä asioissa?	1	2	3	4	5
Koetko, että kantaväestön tunteminen/ystävyyys edesauttaa työnsaamisessa?	1	2	3	4	5
Koetko, että oma kulttuurinen lähipiirisi edesauttaa työnsaamisessa?	1	2	3	4	5

Kysymys 5.

Viranomaispalvelut (missä olet asioinut)
Merkitse rastilla itsellesi sopivin vaihtoehto.

Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto)

Kela

Poliisi

Sosiaalitoimisto

Terveystieteiden tutkimuskeskus

Kolmas sektori

Jokin muu, mikä;

Kysymys 6.

Politiikka
Merkitse rastilla itsellesi sopivin vaihtoehto.

Oletko aktiivinen suomalaisessa politiikassa?

Kyllä

En

Äänestätkö Suomen vaaleissa?

Kyllä

En

Kysymys 7.

ONKO SINULLA JOTAIN TOIVEITA VIRANOMAISTAHOILLE TYÖLLISYYTEESI LIITTYEN?

Kysymys 8.

KENELLÄ ON MIELESTÄSI KESKEINEN VASTUU MAAHANMUUTTAJAN TYÖLLISTYMISSÄ SUOMALAISSA YHTEISKUNNASSA?

Kysymys 9.

Perhesuhteet Merkitse rastilla itsellesi sopivin vaihtoehto. <ul style="list-style-type: none"> ☐ Puoliso ☐ 1 lapsi ☐ 2-3 lasta ☐ 4-5 lasta tai enemmän 	Ketä luonasi asuu tällä hetkellä?
---	--

Kysymys 10.

OMAT TYÖNSAANTI MAHDOLLISUUDET					
Valitse itselle sopivin vaihtoehto ympyröimällä.	TÄYSIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ			
	1	2	3	4	5
Millaiset ovat omat työnsaantimahdollisuutesi tällä hetkellä?	1	2	3	4	5
Millainen on oma motivaatiosi tällä hetkellä työntekoa kohtaan?	1	2	3	4	5
Kuinka paljon työ merkitsee sinulle?	1	2	3	4	5
Koetko saavasi päättää asioista omassa työnhakuprosessissasi?	1	2	3	4	5

Kysymys 11.

MINKÄ TAKIA LUULET, ETTÄ OLET TYÖTÖN ETKÄ OLE SAANUT TÖITÄ?

Kysymys 12.

MITKÄ SEURAAVISTA TEKIJÖISTÄ VAIKUTTAVAT ENITEN SINUN TYÖTTÖMYYTEESI?
Valitse näistä 3 vaihtoehtoa, jotka koet olevan tärkeimpiä.

- Terveys
- Koulutus
- Asuminen
- Työmarkkinatilanne
- Perhe
- Yhteisö
- Kantaväestön tunteminen
- Viranomaiset
- Kielitaito
- Rasismi
- Oleskulupa/kansalaisuus
- Kolmas sektori

Muita kommentteja:

4

Kiitos osallistumisestasi kyselyyn!

LIITE 5

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

1 (1)

TIETOINEN SUOSTUMUS

Opinnäytetyö: _____

Minut on kutsuttu yllä mainittuun opinnäytetyöhön kuuluvaan haastatteluun. Minua on informoitu seuraavista asioista ja ymmärrän, että suostuessani haastatteluun hyväksyn ne:

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastateltavalla on oikeus milloin vain keskeyttää osallistuminen tutkimukseen tai kieltäytyä vastaamasta hänelle esitettyyn kysymykseen.

Haastattelu kestää ___ minuuttia. Haastattelu nauhoitetaan ääninauhalle, jonka jälkeen haastattelu kirjoitetaan tekstitiedostoksi.

Haastattelun luottamuksellisuus turvataan niin, että henkilötietoja sisältävää aineistoa ei luovuteta tutkimuksen ulkopuolisille tutkimuksen missään vaiheessa.

Haastattelu kirjataan tekstitiedostoksi. Haastateltavan ja haastattelussa esille tulevien muiden henkilöiden nimet poistetaan tai muutetaan peitenimiksi. Tarvittaessa muutetaan tai poistetaan myös paikkatietoja ja muita erisnimiä (työpaikkojen tms. nimet), jotta aineistoon sisältyvien henkilöiden tunnistaminen ei ole enää mahdollista.

Ääninauha tuhotaan sen jälkeen, kun haastattelu on kirjoitettu tekstitiedostoksi.

Haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan tutkimusjulkaisuissa tavalla, jossa tutkittavia tai muita haastattelussa mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voida tunnistaa.

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä, ja siitä tietoisena suostun haastateltavaksi.

Paikka ja päiväys _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____